

Literatorul

Primăria
Capitalei

Revistă fondată în 1880 de Alexandru Macedonski ■ Ediție nouă, Nr.2 / martie 2019 ■ Exemplar gratuit

Macedonski, Creangă și Eliade, un trio zodiacal al spiritualității române

Alex Ștefănescu:
Scurtă poveste
a vieții mele

pag. 4-5

**Denis
de Rougemont:**
Cu suișuri și
coborâșuri,
„aventura
europeană”
continuă

pag. 12

**Ambasador al
spiritului românesc,
Dan Puric a cucerit
sufletul românilor
de pretutindeni**

pag. 6-7

Macedonski si Rougemont
pag. 8-9

Primăria Municipiului București
Teatrul Evreiesc de Stat
 Director Maia Morgenstern

stagiunea 2017 - 2018

dramatizare de Andrei Munteanu, după Șalom Aleihem

MARIENBAD

regia artistică ANDREI MUNTEANU

TES ESTE O INSTITUȚIE PUBLICĂ DE CULTURĂ SUBVENȚIONATĂ DE CONSILIUL GENERAL AL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

Pe urmele lui Macedonski

Text: Elena Boholț

A trecut ceva timp gândindu-mă, oare despre ce aş putea scrie în acest spaţiu ce mă onorează. M-am gândit la câţiva scriitori români, apoi la scriitorii ruşi. Aş fi vrut totuşi să mă opresc asupra poetului necuvintelor Nichita Stănescu, a sentimentalului Ion Minulescu ori a finului observator al psihologiei umane Fiodor Dostoievski, dar mi-am dat seama că, pe măsură ce scriam despre oricare dintre ei, eram nemulţumită de cuvintele ce parcă nu reuşeau să surprindă metamorfoza poetului nepereche, iubirea, războiul sau pulbera de stele strecurată cu atâta iscusinţă de aceşti maeştri ai condeiului. M-am sim-

ţit nevrednică, mărunţă şi neputincioasă, când, într-o dimineaţă de ianuarie, după puţine ore de somn, în timp ce încercam să desluşesc înţelesul unor rânduri ce curgeau obişnuit pe computerul de acasă, privirea mi s-a oprit asupra unui mesaj primit de la Alex Ştefănescu. Era textul trimis pentru *Literatorul*. Primele rânduri m-au făcut să zâmbesc, apoi m-am relaxat şi iar am zâmbit. Deodată am simţit cum îmi năvăleşte o lacrimă fierbinte pe obraz, am înghiţit în sec şi preţ de o fracţiune de secundă gândul mi-a zburat... acasă. Însă cuvintele lui Alex Ştefănescu ce se aşterneau în faţa mea nu m-au lăsat să zăbovesc. Mi-au stârnit în adâncul sufletului bucurie, tristeţe, regrete şi, în final,

admiraţie. Deodată am realizat că marele critic literar Alex Ştefănescu a trimis *Literatorului* cea mai frumoasă şi mai tainică poveste ce-ar fi putut-o scrie. O scurtă poveste a vieţii sale, pe care mi-a încredinţat-o mie, pentru ca eu să v-o ofer dumneavoastră. Câteva zile mai târziu, am primit cu mare bucurie gândurile aşternute de Corneliu Vlad, un gazetar de marcă şi membru al Uniunii Scriitorilor din România. Un fin analist al vremurilor noastre şi al vremurilor înaintaşilor noştri. Un maestru desăvârşit al gazetăriei române, care n-a ezitat să fie corespondent în Războiul din Vietnam şi Laos, apoi în Elveţia, Austria sau Germania, dar care a surprins în romanele sale feţele neştiute ale războaielor

lumii, ale problemelor politice şi sociale.

Rândurile autorilor de care am vorbit au darul de a stârni emoţii, pasiuni şi trăiri la care nu te aştepţi în momentul în care începi să pătrunzi tainicele sensuri ale cuvintelor.

Astăzi, le mulţumesc că mi-au întins o mână pentru ca eu să vă pot oferi dumneavoastră bucuria de a citi şi de a evada din cotidian.

Literatorul este un mesager al iubitorilor de frumos, al celor care citesc şi scriu cu plăcere. Ei bine, pentru a păstra nobila misiune a fondatorului *Literatorului*, Alexandru Macedonski, aceea de a descoperi şi încuraja noi talente scriitoriceşti a fost redeschis *Cenaclul Literatorul* ce poate va stârni o nouă emulaţie literară.

Carmen Sylva, regina ce a purtat România pe culmile istoriei şi literaturii universale

Text: Milena Ispas

Prinţesa Elisabeta von Wied pleacă din castelul părinţilor, o veche familie rena-nă de literaţi şi oameni de ştiinţă, pentru a se căsători în anul 1869 cu domnitorul Carol I al României. Imediat după venirea în ţară, prinţesa demonstrează

că inteligenţa, dragostea şi respectul faţă de oameni sunt deasupra istoriei. Încă din primii ani de domnie, spiritul evoluat, profund uman, o determină să-şi ofere propriile economii pentru terminarea construirii Azilului „Elena Doamna”, proiect iniţiat de Elena Rosetti Cuza. Înţelege şi simte adevăratul rol al unui destin princiar şi mai târziu fondează *Crucea Roşie* din România, iar în timpul Războiului de Independenţă, alături de generalul Carol Davila, creează „*Serviciul de ambulanţă*”, înfiinţează spitale şi îşi foloseşte toate economiile pentru construirea unor adăposturi pentru răniţi. După declararea independenţei, România este recunoscută ca regat, iar Elisabeta devine - în anul 1881 - prima Regină a ţării. Regina Elisabeta a purtat coroana unui spirit regal, a fost un om de cultură desăvârşit, fiind autoarea a peste 50 de opere literare, pe care le-a semnat sub pseudonimul „Carmen Sylva”. O mare admiratoare a culturii şi literaturii româneşti, ea a tradus versurile poezilor Mihai Eminescu şi Vasile Alexandri, făcându-le astfel cunoscute în afara ţării.

Regina scria în jurnalul ei: „*Eminescu ne apărea neliniştit şi răvăşit, ca venit dintr-o altă lume; tenebros, el îmi amintea de Manfred şi de Faust,...a rămas pentru mine imaginea...poetului aruncat dezorientat pe pământ, nemaştiind cum să regăsească aici comorile pe care le poseda... Regina unei ţări s-a înălţat, spre cinstea ei, până la Regele poeziei româneşti...*”.

REDACŢIA

ELENA BOHOLȚ, redactor-şef

MILENA ISPAS, redactor

PAUL ROGOJINARU, redactor

SILVIU POPESCU, coordonator
Cenaclul Literatorul

DAN CĂLIMAN, fotoreporter

PAVEL STÂNCĂ, colaborator

OLIMPIA MARIN, corector

CODRUȚ RADU, grafician

Revista „Literatorul” este o publicaţie aflată sub egida Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

ISSN 1220-5583, ISSN-L 1220-5583

Revista „Literatorul” se distribuie gratuit

Tipar: RA Monitorul Oficial

Scurtă poveste

Sunt un învingător încă dinainte de a mă fi născut și anume din momentul în care, aflat într-o competiție cu două sute de milioane de spermatozoizi, am ajuns primul la destinație. M-am născut la 6 noiembrie 1947, ceea ce poate crea impresia falsă că am avut timp, până în prezent, să mă acresc, iar locul nașterii a fost orașul Lugoj, ceea ce poate crea impresia falsă că sunt bănățean (în realitate, părinții mei, amândoi din nordul Moldovei, s-au aflat temporar la Lugoj, iar în 1951 s-au întors în ținutul lor natal și s-au stabilit definitiv la Suceava, astfel încât eu sunt și mă consider bucovinean). Spre deosebire de George Bacovia, autorul versului „Liceu, cimitir al tinereții mele...”, eu aș avea motive să declam: „Liceu, paradis al tinereții mele...”. Pe atunci eram supranumit „poetul orașului” și eram răsfățat de fete care, la fiecare 1 martie, când le prindeam câte un măștișor în piept, mă lăsau să fac numeroase încercări de înfigere a acului cu gămălie în stofa bleumarin a uniformei lor școlare, ușor bombată în zona sânilor. În 1965 am devenit student al Facultății de Limba și Literatură Română a Universității din București, iar în 1967 am fost anchetat de Securitate și dat afară din UTC pentru „afirmații dușmănoase” la adresa regimului comunist (de fapt, pentru unele observații critice de bun-simț referitoare la modul de viață de atunci și pentru scrierea unei inocente satire politice licențioase, *Țăran și secretar*, parodie după *Împărat și proletar*). Drept urmare am ratat șansa de a rămâne asistent la catedra de literatură universală, de a mă înscrie vreodată la doctorat, de a călători în Occident și de a lucra la revista *România literară* (unde am ajuns să lucrez abia după căderea comunismului, în

1990 și de unde m-am retras în 2010). În timpul studenției am continuat să scriu versuri și le-am trimis, sub pseudonimul Ioana Matei, lui Geo Dumitrescu, care, încântat de frumusețea lor, dar și de ipotetica frumusețe a autoarei, mi le-a publicat în *Contemporanul* și în *România literară*. În ultimul an de facultate, tocmai când mă pregăteam să predau unei edituri un volum de versuri intitulat *Ospitalitate regală*, Nicolae Manolescu (pe atunci asistent al lui Dumitru Micu) m-a îndemnat energic să renunț la poezie și să scriu critică literară ca el. (Acum, având sentimentul că îl concurez, Nicolae Manolescu își dă cu pumnii în cap când își aduce aminte că datorită indemnului lui am devenit critic literar.) Tot în timpul studenției (iață cât de multe lucruri făceam în același timp!) m-am îndrăgostit de Domnița-Maria-Eugenia Andreiovici și m-am căsătorit cu ea la 29 august 1970, în Catedrala din Ploiești (cu două zile înainte, la Starea Civilă, la întrebarea primarului „de bună voie și nesilit de nimeni o luați în căsătorie pe Domnița-Maria-Eugenia...”, răspusesem: „da, pe toate trei”). Eu și Domnița am plecat în toamna anului 1970 ca profesori la o școală generală din Cașvana din județul Suceava (comună din care provine Luca Pițu și în noroaiele căre-

Evenimentul de lansare a Istoriei literaturii române contemporane 1941-2000, la USR, în 2005

ia mi-am pierdut definitiv un pantof). După șase luni am fugit îngroziți de acolo. Eu am ajuns, nu printr-un concurs pentru ocuparea unui post, ci printr-un concurs de împrejurări, la revista *Tomis* din Constanța. Iar Domnița – la Biblioteca Județeană tot din Constanța. Acolo ne-am simțit bine, foarte bine, extraordinar de bine, trăind peste 50 de luni de miere. Totuși, în 1975 ne-am stabilit în București, eu lucrând la ziarul *Scânteia tineretului* (unde mi s-a găsit un loc potrivit la *Suplimentul literar-artistic* al *Scânteii tineretului* – pe scurt, *SLAST*), iar Domnița – la Editura Albatros. Apoi... Am citit, am citit, am citit. Am scris, am scris, am scris. Eu băteam noaptea la mașina de scris, iar vecinii (locuiam la bloc) băteau în calorifere, ca să fac liniște. Am publicat, în total, peste cinci mii de articole de critică literară și treizeci de cărți:

Preludiu, Ed. Cartea Românească, 1977 (critică literară)
Jurnal de critic, Ed. Cartea Românească, 1980
Tudor Arghezi interpretat de..., Ed. Eminescu, 1981 (antologie)
Între da și nu, Ed. Cartea Românească, 1982 (critică literară)
Dialog în bibliotecă, Ed. Eminescu, 1984 (teorie literară)
Introducere în opera lui Nichita Stănescu, Ed. Minerva, 1986
Prim-plan (35 de profiluri de scriitori români contemporani), Ed. Eminescu, 1987
Gheața din calorifere și gheața din whisky (jurnal politic, 1990-1995), Institutul European Iași, 1996 (Premiul Uniunii Scriitorilor)
Întâmplări, Institutul European Iași, 2000 (proză).
Ceva care seamănă cu literatura, Chișinău, Ed. Știința, 2003 (critică literară; Premiul Asociației Scriitorilor din București).
Melania și ceilalți, comedie romantică în șapte părți, București, Ed. Publicațiilor pentru străinătate, 2004.
Jurnal secret, ilustrații de Ion Barbu, București, Ed. Corint, 2005.
Istoria literaturii române contemporane (1941-2000), concepția grafică: Mihaela Șchiopu, fotografii de Ion Cucu, București, Ed. Mașina de scris, 2005. Premiul Uniunii Scriitorilor; Premiul Academiei Române.
Jurnal secret. Noi dezvăluiri, ilustrații de Florin Ștefănescu

Cu Domnița, pe fluviul Hudson 13.04.09

a vieții mele

New
York.
Central
Park
10.04.09

Nicolae
Manolescu,
Alex
Ștefănescu,
Gabriel
Chifu, 2010,
lângă
balaurul
criticii
literare din
grădina
lui Alex

(Linu), București, Ed. Corint, 2007.

Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste, București, Ed. Humanitas, 2009.

Jurnal secret. Dezvăluiri complete. 2003–2009 (ediție de autor, ne varietur). Desene de Florin Ștefănescu. București, Ed. Corint, 2009 (ediția a II-a – 2010).

Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări. Viniete de Florin Ștefănescu. București, Ed. Curtea Veche, 2010 (ediția a II-a – 2011).

Cum se fabrică o emoție, București, Ed. Ideea Europeană, 2010 (teorie literară).

Cum este să fii femeie?, dialog cu Lia Faur, București, Ed. Mașina de scris, 2012.

Ioana Revnic, *Convorbiri cu Alex. Ștefănescu*, București, Ed. All, 2013.

Texte care n-au folosit la nimic, București, Ed. All, 2014 (selecție din publicistica de după 1989).

Un scriitor, doi scriitori, București Ed. All, 2014 (întâmplări cu scriitori, ilustrate de Bogdan Petry).

Mesaj către tineri. Redescoperiți literatura!, București, Ed. Curtea Veche, 2014 (ediția a II-a, 2015).

Eminescu, poem cu poem. Luceafărul, București, Ed. All, 2015.

Eminescu, poem cu poem. Călin (file din poveste), București, Ed. All, 2015.

Eminescu, poem cu poem. Venere și madonă. Rugăciunea unui dac. Cugetările sărmanului Dionis. Melancolie. Floare albastră, București, Ed. All, 2015.

Eminescu. Poem cu poem. Scrisoarea III, București, Ed. All, 2015.

Eminescu, poem cu poem. Doină. Împărat și proletar. Glossă. Epigonii. O, mamă..., București, Ed. All, 2015.

Jurnal secret. Serie nouă. Desene de Costel Pătrășcan. București, Ed. Corint, 2016.
Eminescu, poem cu poem. La nouă lectură (toate poemele antume), București, Ed. All, 2017 (Premiul „Cartea Lunii Noiembrie 2017”).

Am îmbătrânit pe neobservate, m-am îngrășat, mi-am ruinat sănătatea. Dar, în mod paradoxal, succesul meu la femei a crescut. (Este, recu-

nosc, un fals succes, datorat unor doamne și domnișoare care, având nevoie de mine, simulează dragostea, dar seamănă foarte mult cu succesul.)

Mi-au murit amândoi părinții, pe care i-am iubit mai mult decât pe mine însumi. De tata mi-e atât de dor, încât aș fi de acord să dispară în neant tot ce am scris până acum, numai să îl mai văd o dată și să-l strâng în brațe. Și de mama mi-e dor, dar mă ajută să nu sufăr prea mult o plapumă făcută de mâna ei, de care mă simt noaptea îmbrățișat. Îi mai am pe frații mei, Alexandrina și Florin, amândoi superiori mie ca intelectuali, cu mari realizări în munca științifică, dar mai puțin vizibili decât mine. Am făcut emisiuni TV, am scris piese de teatru care s-au jucat, am ținut conferințe

(care au fost aplaudate) etc. Când fac o emisiune TV, cel mai mult îmi place momentul în care o fată de la machiaj se uită atentă, de aproape, la fața mea și mi-o mângâie cu un pământ de diafan, încărcat de pudră.

Am primit premii numeroase (mai puține decât mi-aș fi dorit). A fost o consolare Premiul Național pentru Literatură, primit în 2018.

Am înființat și o editură, *Mașina de scris*, de care se ocupă soția mea, ca directoare a ei. De soția mea nu m-am plictisit niciodată. O privesc uneori când doarme și o învelesc. În studenție era cea mai frumoasă fată din facultate. Acum e cea mai frumoasă dintre noi doi. M-a înduioșat până la lacrimi nu demult, când mi-a spus: „Alex, Alex, tu care ai grijă de toate, de ce n-ai avut grijă să nu îmbătrânim?” I-am răspuns: „Îmi pare tare rău, am fost neatent, m-am luat cu cititul și cu scrisul și am uitat”.

Cu banii câștigați pe *Istoria literaturii române contemporane* mi-am făcut o casă la țară (în mijlocul unei livezi de peste o sută de pomi, plantați toți de mine, încă înainte de a-mi construi casa). Acolo îmi primesc cu drag prietenii, când înfloresc pomii, când rodesc și când îi acoperă zăpada. Și tot acolo, sub un cireș, aș vrea să fiu (nu înainte de a muri) îngropat.

Cu Johnny Răducanu, 2010 în livada lui Alex

Ambasador al spiritului românesc, Dan Puric a cucerit sufletul românilor de pretutindeni

Text: Milena Ispas

Foto: Arhiva personală

Dan Puric

*Când te întâlnești
cu cel născut inteligent,
care practică asceza prin
artă, are harul tainic al
umorului, dar și virtutea
omeniei, e ca și cum ai
da „Bună ziua!” unui
zâmbet al lui Dumnezeu.*

*Cu gândurile astea,
am spus: „Bună ziua,
domnule Dan Puric!”.*

*Am simțit bucuria
miilor de oameni din cele
40 de țări în care a dăruit
momentul de grație al
creației artistice și am
văzut doar modestia
nobilă cu care privește
premiile internaționale
pe care le-a primit:
„Maestru al teatrului
românesc, ambasador
al spiritului poporului
român, folosind tăcerea
ca limbaj universal”;*

*Premiul „Aristizza
Romanescu” al Academiei
Române pentru
realizările din cinema
și teatru; Marele
Premiu UNESCO pentru
dezvoltare culturală -
pentru promovarea artei
scenice românești în
străinătate (modalități
de exprimare scenică);
Crucea Casei Regale a
României înmănată de
Majestatea Sa Regele
Mihai al României și
încă alte 12 distincții.
Sculptat cu o frumoasă
tușă a celor 60 de ani pe
care tocmai îi împlinise,
a deschis cartea grea,
cu copertile aurite ale
evangeliei sufletului și
mi-a răspuns la întrebări.*

Dan Puric, un maestru al teatrului românesc

A avut Dan Puric șansa să întâlnească în persoană unul dintre marii scriitori români?

Întâlnirile cu marii scriitori au fost la nivel sufletesc. Am să dau un exemplu: eram la Viena, predam pantomimă, într-o școală condusă de un român și, nu știu cum, am luat cu mine niște reviste. Citeam un articol, cum că românul ar trăi în virtualitate. Am rămas șocat, câtă dreptate avea omul ăla și m-am uitat... era un oarecare, Mircea Vulcănescu. (n.n.: Râde cu o bucurie senină, fără margini, ca atunci când ai o revelație și continuă). Dom'ne, ce gândire profundă, ce adevăr! Românul a trăit în virtualitate, nu prea mult în istorie... Marele profesor Paulescu spunea că orice vietate, cât de mică ar fi, are nevoie de un mediu în care să trăiască. Dacă n-are mediu, moare. Mai puțin grăul. Din amforă, după 500 de ani, îi pui apă și germinează. Am zis: poporul român e popor grâu. El și acum stă în amforă, că n-are apă. Când o

să vină picătura de apă, mai germinează, mai scoate un Henri Coandă, un Brâncuși sau nu neapărat vârfuri, ci și talpa țării, bună. În virtualitate. Acum populația României trăiește în virtual, au toți ochii de tablete. Ei nu se uită în istorie, prin icoană. Zicea părintele Iustin Pârnu, că icoanele sunt niște ochi, prin care noi privim lumea, dar sunt și niște ochi prin care ne privește Dumnezeu pe noi. Țăranul român, când a plecat la luptă (în Primul Război Mondial), privea prin icoană. Țăria o privesc prin tabletă, au ochii de acvariu, nu numai la noi, în toată lumea. Asta nu înseamnă că trebuie să arunci tableta, dar e vorba de privire. Blaga spunea că am boicotat istoria. Dom'ne, erau mari toți! Când vorbește, se simte o admirație uriașă, care ajunge până în vremurile celor care au bătut coroana cu versurile, descoperirile și scrierile lor. Știau că noi nu trebuia să intrăm în istorie, pentru că aveam o eternitate de care trebuie doar să avem

grijă. Uite remarcă, cred că într-un discurs la Academia Română, prin 1940, Liviu Rebreanu, o minune de om, fii atentă ce remarcă: „Popoarele migratoare, popoarele războinice, nu au țărani, de aceea detestă legătura cu pământul”. Rezultatul: astăzi noi avem foarte mulți migratori, vorbitori de limba română, nu-s români. La noi numai ăla e român, care are legătură cu pământul, care-l doare. Noica, Țușea erau rădăcini, ăștia-s migratori. Gândește-te că am fi avut acum un Țușea, un Mircea Vulcănescu, un Constantin Noica... Erau paznicii ființei.

Care a fost cel mai important premiu pe care l-ați primit, care v-a ridicat privirile spre recunoașterea demnă a valorii?

Luasem un premiu la Chicago, Artist International Program, mă rog... Și m-am dus acolo. Nu aveam voie să facem reclamă, că eram din Vest, da aveam un afișel mic, așa, de xerox. Atunci

Lansarea cărții lui Dan Puric, „Sa fii român”

am avut șansa să o întâlnesc pe Cristinel Eliade. Când am intrat în casa ei mică și modestă, cu scoarțe țărănești, vechi de 60-70 de ani, într-un colț era o candelă care ardea, era crucifixul, fotografia lui Mircea Eliade și afișul meu, afișul... o hârtie. Păi, nu-i acolo condensată toată dragostea unei românce?! M-a zdrobit. Poate să îmi se dea toate premiile din lume, am luat premii peste premii, nu se poate compara cu gestul ăla. Cristinel Eliade mă premiase, înainte să-i intru în casă.

Ceea ce mi-a rămas în-todeauna după un om de calitate, sau după ce citești o carte, a fost o undă luminoasă. Mi-au rămas ochii ăia albaștri în care, pesemne că acolo, își înghesuise Grigorescu toate lucrările, în ochii doamnei Cristinel Eliade. Albastrul ăla, seninătatea cu care mă privea și seninătatea cu care mă înțelegea. Diferența fiind mare, eu fiind total timorat, dincolo de emoțiile mele, ea mi-a văzut structura sufletească.

Și când mi-a zis că bietul Mircea, acum, în țară, e lovit, e zdrobit, e făcut în tot felul, eu m-am revoltat și am zis: Doamna Eliade - asta mi se pare genială remarca mea - dumneavoastră știți cine a fost Mircea Eliade? (n.n.: Dan Puric abia își stăpânește râsul). Eu, ca s-o încurajez. Ea a vut un zâmbet și a început Puric să-i vorbească de Istoria Religiei, Maitreyi, Nuntă în cer... și m-a lăsat o jumate de oră să-i fac cateheză Mircea Eliade. După care a spus o chestie, de-o feminitate absolută, a strigat la femeia de serviciu și, Dan Puric imită cu vocea ușor răgușită a doamnei Eliade: „Mario, adu o prăjitură, că ăsta e la fel de frumos și deștept ca Mircea când l-am cunoscut!”

Ca scriitor, care sunt cărțile care v-au impresionat?

În primul rând că eu nu sunt scriitor, eu am scris de disperare. Nu am avut niciodată o fixație cu cineva, am avut perioade în viață. La

14-15 ani citeam Rebreanu și mă cutremura. Când am aflat ce i s-a întâmplat lui Apostol Bologa, plângeam. Dezertase din armată, din Armata Austro-Ungară, ca să nu dezerteze din țara lui, ca să nu dezerteze din fața lui Hristos. Eu nu știam asta, dar simțeam.

Pe Eminescu l-am descoperit după ce am terminat liceul. Și după facultate, la Botoșani. Aerul ăla cutremurător vibra la Eminescu. Eu, știi ce-am spus despre Eminescu, că el a început prin a fi sufleur la Teatrul Național și a terminat prin a fi sufleurul conștiinței naționale. Am spus că a fost paznicul ființei românești, d'ăia l-au și omorât.

Care au fost revelațiile pe care le-ați avut când l-ați citit pe Eminescu?

Nu mi-a mai fost frică să iubesc, așa cum iubeam. Am crezut, atunci când eram tânăr și iubeam, că sunt un om rățacit și singur, că trebuie să fii prudent, să ai niște măsuri. Și am văzut că Eminescu a iubit fără niciun fel de gardă. A iubit absolut. El ne-a învățat să iubim dom'ne. El nu ne-a învățat să iubim în iubire, el ne-a învățat exercițiul cu absolutul. El, în tot, a fost absolut; și în tragedia vieții lui a fost absolut. Fără el, rămâneam de o mediocritate fantastică în a iubi. Păi, gândește-te, o să am acum niște spectacole cu Clayderman și o să vorbesc despre iubire. De la Enăchiță Văcărescu, poeziile alea frumoase, o floricea care nu știi ce...ce salt, a fost: Nu credeam să-nvăț a muri vreodată;/ Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi, / Ochii mei 'nălțam visători la steaua / Singurătății.

Deci, el ardea. Când l-a invitat Majestatea Sa Regina Elisabeta, poeta Carmen Sylva, Eminescu n-a vrut să se ducă la palat, l-a împins Titu Maiorescu. Și așa murdar de tuș, cu creierul învăluit de vise și de teroarea unei lumi incorecte și necinstite, l-a întrebat, „D-le

Eminescu, dvs. cum scrieți versurile?”. Fii atentă ce răspuns i-a dat: „Majestate, eu scriu versuri, așa cum cade frunza din copac”.

Se pare că Eminescu a pătruns în niște taine ale cunoașterii?

Eminescu a fost străbătut de cunoaștere. Avea geniu. El, la Viena, nu se ducea să audieze toate cursurile până la capăt, că nu avea nevoie. Avea un spirit asociativ fantastic. Oamenii inteligenți, cum spun francezii: ils ont brulent les étapes. Au ars etapele. Păi, Mozart, până la 36 de ani, de ce a făcut minunea asta? Tata mi-a spus că Goethe, când a murit Mozart, a spus următorul lucru: „Acum, natura se odihnește”. Cu o voce gravă, parcă pierdut în memoria acelor vremuri frumoase, dar grele sufletului acum, spune cu o voce gravă: Da, este uluitor.

Despre Dan Puric

Ce îmi vine așa, întâlnirea mea cu maestrul Dem Rădulescu. N-am avut emoții niciodată că mi-a fost profesor, pe la început așa... Era impactul ăla, să vezi ditamai geniu. Am avut senzația că e un copil mai mare de la țară, care mă învăța toate năzbătirile lui. El avea un principiu pedagogic uriaș: „Eu nu învăț privighetoarea să cânte, îi aranjez aripile”.

Eu, când am intrat în institut, m-a băgat doamna Olga Tudorache, Dumnezeu să o odihnească!, era a treia oară, i-am dat telefon mamei și i-am spus: Mamă, ori ajung la pușcărie, ori intru! M-a întrebat doamna Olga Tudorache, ce fabulă spun și i-am spus „Muștele”, de Sanderson. S-au apucat muștele să facă un congres, iar musca șefă, a zis să facem miere, precum albinele, indiferent... l-am imitat pe Ceaușescu. Olga a înebunit. Am aflat după doi ani, că i-a dat telefon lui Dem Rădulescu: „Bibanule, ți-am băgat unu, vezi că e genial, da e nebun!”.

Macedonski, un trio zodiacal al

Text: Paul Rogojinaru

Foto: Dan Vatamaniuc/ arhiva

Muzeului Național al

Literaturii Române

Născuți în aceeași lună și sub semnul astral al aceleiași zodii (pești), Ion Creangă, Alexandru Macedonski și Mircea Eliade au punctat fericit timpul și spațiul încă din timpul fulgurantei lor existențe pământene, rămânând să dea socoteală cu opera lor pe mai departe neamului românesc ori întregii culturi universale, până la ceasul judecății de apoi al culturii umane. Uniți nu atât prin zodie și luna nașterii, cât prin erudiția și talentul lor uriaș, cei trei, un fel de „sfântă treime” a culturii noastre, vor rămâne în veac stâlpi de susținere a tot ce a însemnat și înseamnă spirit și spiritualitate românească. Poate cel mai mare povestitor pe care l-am avut vreodată, cu o măiestrie și o oralitate a stilului neegalate până astăzi, Ion Creangă este cel care a zugrăvit și a încondeiat cel mai bine idilicul copilăriei, copilărie cu veselie, năzbătiile, trăirile și percepția realității imediate, trecute prin ochiul și simțirea copilului universal în diferite etape de creștere și maturizare. Toate încercările altor scriitori cu nume din literatura noastră de a pune în aceeași notă și sub același registru propriile amintiri din vremea copilăriei, n-au putut egala candoarea și farmecul cuprinse în paginile operei „Amintiri din copilărie” a lui Creangă. Însuși Cioran, care se lamenta din inima Parisului „a quoi bon avoir quité Coasta Boacii?”, n-a putut (sau nu și-a propus) să-și înfățișeze copilăria decât prin câteva vorbe (chiar dacă poartă în ele o profundă încărcătură emoțională): „Copilăria mea a fost Paradisul! Realmente!...

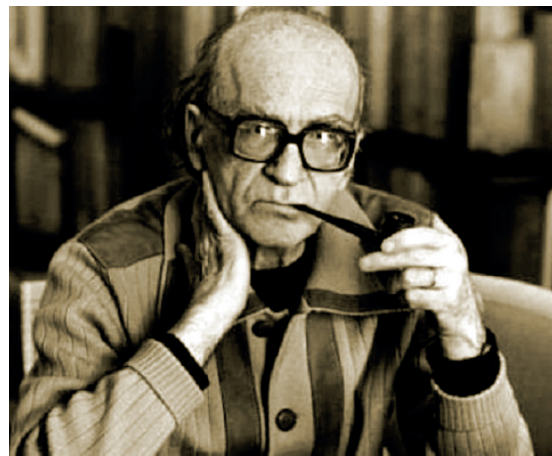
Coasta Boacii este pentru mine o chestie absolut capitală. Restul pare de o mediocritate fără pereche”. Și chiar dacă ar fi făcut-o, limbajul său filozofic ar fi trădat profund zglobiul, inocența, limbajul aferente primilor ani de viață, când totul se bazează pe instinct, pe primul impuls, nu pe rațiune.

Întoarcerea la copilărie

Pe de altă parte, citiți cum înfățișează Creangă atmosfera magică a copilăriei: „Dragi mi-erău tata și mama, frații și surorile și băieții satului, tovarășii mei de copilărie, cu cari, iarna în zilele geroase, mă desfătam pe gheață și la săniuș, iar vara în zilele frumoase de sărbători, cântând și chiuind cutreieram dumbrăvile și luncile umbroase, țarinile și holdele, câmpul cu florile și mândrele dealuri, de după care îmi zâmbeau zorile, în zburdalnica vârstă a tinereții!”.

Nu-i așa că, măcar pentru o clipă, v-ați întors în timp și ați avut senzația că vă re trăiți copilăria? Dar basmele lui spuse în prag de noapte, în lungile nopți de iarnă (Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Povestea lui Harap-Alb etc.) ori povestirile, care v-au făcut un pic mai isteți (Păcălă, Prostia omenească, Ursul păcălit de vulpe etc.), nu v-au luminat, întregit și înșeninat întreaga copilărie? Din păcate, și pentru Creangă, tot copilăria a fost perioada cea mai fericită a existenței sale.

Omul matur de mai târziu, strivit de greutățile vieții, n-a mai putut trăi o asemenea desfătare, cum singur mărturiseste: „că nici frumos până la douăzeci de ani, nici cu minte până la treizeci și nici bogat până la patruzeci nu m-am făcut. Dar și sărac așa ca în anul acesta, ca în anul trecut

Mircea Eliade, un filozof, istoric al religiilor și scriitor de importanță mondială

și ca de când sunt, niciodată n-am fost!” Dincolo însă de omul social cuprins în statistică, de existența trecătoare a celui ce a fost pământeanul Ion Creangă, rămâne opera sa nepieritoare și spiritul viu, nemuritor, risipit în sutele de pagini scrise (ca nimeni altul) în timpul vieții.

Cu existență tumultuoasă, cu un destin imprevizibil, cu suferințe și coborâșuri, când în zona eterată a societății și a gloriei, când în mizerie, expus oprobriului public (de multe ori n-a avut bani nici pentru pâinea cea de toate zilele), poetul rondelurilor și al rozelor, cum a fost supranumit Alexandru Macedonski, dincolo de etapa frământată a vieții, rămâne să strălucească aprins în constelația scriitorilor români, fiind primul reprezentant de seamă al simbolismului românesc, deschizător de drumuri pentru Arghezi și Bacovia. Extrem de fecund din punct de vedere literar, „risipit” prolific în poezie, dramă, proză etc., editor de ziare și reviste (cea mai importantă, „Literaturul”, apărută în 1880 și viețuind, cu intermitențe, până în 1919), pendulând politic între susținerea Partidului Liberal și dezaprobarea față de dinastia germană îmbrățișată de țară, în opoziție pe lungă durată cu revista „Junimea” și junimiștii, în arțăgoasă polemică și conflict deschis cu Alecsandri, Eminescu și Caragiale, e greu

de rescris sau măcar punctat în puținul spațiu din revista de față eferescenta viață a lui Macedonski. Biografia lui a fost deja scrisă pe mii de pagini și e lesne de aflat.

Epigrama care schimbă destine

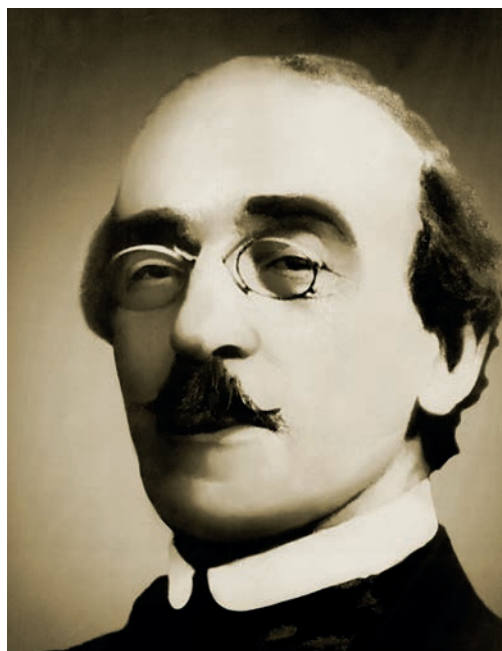
Și totuși nu putem lăsa nepovestit (pentru a căta oară în biografia sa?) episodul conflictului cu Eminescu, o greșală care l-a costat enorm, care aproape i-a frânt destinul poetic și i-a adus o imensă dezaprobare publică. Așadar, în anul 1883, anul îmbolnăvirii lui Eminescu, Macedonski publică o epigramă exact în momentul internării marelui poet în sanatoriu, după prima cădere nervoasă. Epigrama suna așa: „Un X pretins poet-acum/S-a dus pe cel mai jalnic drum/L-aș plânge dacă-n balamuc/Destinul său n-ar fi mai bun/ Căci până ieri a fost năuc/ Și nu e azi decât nebun”. După apariție, opinia publică îi întoarce spatele. Toate tentativele de a convinge că epigrama nu ironiza boala lui Eminescu (și că acel „X pretins poet” putea fi oricine) eşuează. Ziarele refuză să-i mai publice poeziile, abonații refuză să mai primească revista „Literaturul”. Destinul schimbă macazul.

Cincinat Pavelescu notează cel mai bine drama prin care trece Macedonski: „Începând de a doua zi, toate numerele

Creangă și Eliade, spiritualității române

*Ion Creangă
este scriitorul
care a redefinit
povestitul în
cultura română*

*Alexandru
Macedonski,
supranumit
poetul
rondelurilor,
este primul
reprezentant al
simbolismului
în literatura
română*

revistei i s-au înapoiat pline de insulte. Nu i s-a publicat niciun rând de explicație. Prietenii l-au părăsit. Colaboratorii au emigrat. Mizeria l-a copleșit. Ani de zile a trăit în lipsurile cele mai groaznice. Nu mai avea mobile, nici cărți, nici haine, nici servitori. Când năluca lui palidă și slăbănoagă se zărea singuratică pe la colțul stradelor laterale, inspira o milă amestecată cu spaimă, întocmai ca și femeilor din Florența care strigau la vederea lui Dante: „Priviți pe acela care se întoarce din infern!” Și infernul lui Alexandru Macedonski a fost în adevăr dantesco!

La 66 de ani, Macedonski moare răpus de boală într-o zi banală, de sfârșit de toamnă (24 noiembrie), ultima lui dorință fiind să i se aducă roze. Dar și acum (de parcă nu pătimise destul) viața îl pedepsește, fiul său dându-i să adulmece, în ultimele clipe, în loc de roze înflorite, un parfum ieftin de trandafiri, imprimat pe o batistă. Dar, dacă destinul nu l-a iertat, posteritatea îl gratulează și-l apreciază. Căci cine n-a îngânat măcar o dată în delirul cromatic și olfactiv al primăverii: „Veniți, privighetoarea cântă și liliacul e-nflorit!”?

Reputat istoric al religiilor, scriitor de ficțiune, eseist, prozator, filozof, Mircea Eliade nu mai are demult nevoie de noi prezentări. Pentru oricine e suficient numai faptul de a-i rosti sau de a-i auzi numele și știe deja unde se situează și unde este locul acestuia în cultura universală. Cu toate astea, credem că se cuvine să amintim, totuși, câteva din considerațiile lui Constantin Noica despre devenirea scriitorului, istoricului (al religiilor) și filozofului Mircea Eliade. În cartea sa, „Jurnalul de la Păltiniș”, Gabriel Liiceanu vorbește despre latura filozofică a lui Eliade: „Nu știu ce este filozofia, dar pot să vă spun, așa cum am făcut-o și în Goethe, ce nu este ea. Hotărât este că nu faci filozofie când nu ești capabil să muți o problemă din fâgașul ei obișnuit. Am găsit o excelență ilustrare la gândul acesta într-o remarcă a lui Eliade dintr-o discuție cu Jung. E în Secolul 20. Vă citesc fragmentul: „La 77 de ani, profesorul Jung nu a pierdut nimic din extraordinara lui vitalitate. El a publicat de curând, una după alta, trei noi cărți, asupra simbolismului aionului, despre sincronicitate și, în sfârșit, acest Răspuns lui

Iov, care a provocat deja senzație, mai ales printre teologi. „M-am gândit dintotdeauna la această carte, îmi mărturisește profesorul Jung, într-o după-amiază, pe terasa de la Casa Eranos; dar am așteptat patruzeci de ani până să o scriu. Am fost puternic zguduit când, copil încă, am citit pentru prima dată Cartea lui Iov. Am descoperit că Iahve este nedrept, că el este chiar răufăcător. El se lasă convins de diavol: acceptă să-l tortureze pe Iov, la sugestia lui Satan. În atotputernicia sa, Iahve nu ia în seamă suferința umană. De altfel, urme ale injustiției lui Iahve persistă și în alte scrieri ebraice...”

Dincolo de Bine și de Rău

Și acum vine răspunsul, cu totul extraordinar al lui Eliade, unul filozofic, care are superioritatea de a scoate problema din termenii minor-psihologizanți în care e pusă ea de Jung: „S-ar putea ca totul să fie o chestiune de limbaj. Poate că ceea ce numim nedreptatea și cruzimea lui Iahve nu sunt decât formule aproximative, imperfecte, pentru a exprima transcendența absolută a lui Dumnezeu. Iahve este Cel ce

este, deci deasupra Binelui și Răului. El este cu neputință de cuprins, de înțeles, de formulat; prin urmare el este în același timp milostiv și nedrept: e un mod de a spune că nicio definiție nu poate să-l circumscrie, niciun atribut nu-l epuizează”. Revenirea și insistența lui Jung sunt lamentabile, nefilozofice, pentru că trag din nou problema în jos, o coboară pe planul din care Eliade o mutase: „Eu vorbesc ca psiholog, reia profesorul Jung, și, mai cu seamă, vorbesc de antropomorfismul lui Iahve și nu de realitatea sa teologică. În calitate de psiholog, constat că Iahve este contradictoriu și cred, de asemenea, că această contradicție poate fi interpretată psihologic...”. Creangă, Macedonski, Eliade, și ca ei încă mulți alții, au sporit și au înnobilit cultura românească până-n veacul vecilor cu operele lor fără egal, cu spiritul lor nemuritor, cu deschiderea spre universalitate. Ei înșiși ajunși de multă vreme pulbere geologică amestecată în țărâna neamului, vor rămâne vii prin cele scrise, căci pe oasele lor s-a așezat și stă toată cultura românească, vorba lui Delavrancea în „Apus de soare”, ca pe umerii unor uriași!

După 25 de ani, cartea „Statuia comandorului” sfidează istoria unui regim totalitar

Text: Elena Boholt

Foto: Dan Căliman / arhiva personală Varujan Vosganian

Cărțile scriitorului Varujan Vosganian (foto) se remarcă prin perspicacitatea autorului de a pătrunde în lumea tainică a personajelor ce reușesc întodeauna să fascineze prin naturalețe. Romanele sale, traduse în peste 20 de limbi, nu mai au nevoie de nicio prezentare. Varujan Vosganian este un scriitor complex, ce a primit nenumărate distincții literare, însă voi face referire doar la cartea „Statuia Comandorului” căreia, în 1994, Uniunea Scriitorilor București i-a acordat premiul pentru „Cea mai bună proză a anului”. Volumul a fost republicat de Editura Polirom în anul 2018 și a fost la fel de bine primit de public, ca și în 1994. La fel ca Fiodor Dostoievski, Varujan Vosganian surprinde în mod nebanuit firea umană. Jocul între lumea reală și nebunia personajelor este ca un fir atât de subțire încât, paradoxal, ajungi să te întrebi, pe măsură ce citești cartea „Statuia comandorului”: de partea cui este rațiunea? Pentru că așa cum spunea gânditorul englez Gilbert Keith Chesterton, „nebulia nu constă în pierderea rațiunii, ci în a pierde totul în afara de rațiune”. Deși este o carte publicată primă oară în urmă cu 25 de ani, aceasta stârnește în continuare aprecierea criticii literare. De exemplu, Daniel Cristea – Enache, în revista „România Literară”, a remarcat despre „Statuia comandorului” că un „aspect important privește tocmai rezistența literară a unui text după depășirea contextului social, politic și istoric în

care și împotriva căruia a fost scris. Oricât ar părea de nedrept, o proză antitotalitară nu trece proba timpului dacă ea este „doar” așa și nu se califică prozastic; sau dacă autorul a sacrificat, pentru un mesaj articulat și univoc, polisemia literară, bogăția constitutivă artei literare. Or, ceea ce reține atenția în cazul prozei de tinerețe a lui Vosganian este nu atât accentul ei subversiv, cât talentul remarcabil al autorului de a „scana” mai multe medii și a expune profiluri psiho-morale de personaje din lumi diferite”.

Gabriela Gherghișor:
Prozatorul și-a reeditat „certificatul de naștere”

Ei bine, așa cum a scris Gabriela Gherghișor în revista „Ramuri”, „Statuia Comandorului” este certificatul de naștere al autorului. Ea a remarcat că: „Mai interesant este faptul că, așa cum aflăm din Cuvântul înainte al autorului, textele au fost scrise între anii 1986-1988, pe când Varujan Vosganian era foarte tânăr. Tânăr și îndârjit, fiindcă aceste pro-

ze, prin realitatea pe care o expuneau, nu puteau fi publicate în totalitarism, iar editorul de la Cartea Românească, Mircea Ciobanu, i-a spus-o franc: ele n-ar fi trecut de cerberul Cenzurii (deși prozatorul evitase cuvintele „comunism”, „comunist”, „partid” etc.). Și, ca orice „literatură de sertar”, „Statuia comandorului” a trebuit să aștepte un timp mai prietenos, al libertății de exprimare de după '89. Cred însă că Varujan Vosganian a învățat, în acea perioadă de autocenzurare a nominalizărilor politice, virtuțile inalterabile ale parabolei. Dincolo de toate detaliile realiste, care zugrăvesc cotidianul comunist recognoscibil, volumul „Statuia comandorului” vorbește despre condiția dintotdeauna a omului aflat „sub vremi”, pendulând între adaptare alienantă și răzvrătire neputincioasă. Cele patru narațiuni încheagă o atmosferă de spațiu închis, sufocat de apăsarea unei dictaturi ca de lespede a unui mormânt, dar fără speranța reînvierii”.

Cartea este compusă din patru nuvele: Statuia coman-

dorului, Cercul de aramă, Surâsul Jocondei și Cercurile lui Arhimede. O seamă de reprezentanți ai criticii literare apreciază în mod deosebit nuvela ce a dat și titlul cărții, însă, în „Convorbiri literare”, Vasile Spiridon dezvăluie frumusețea din „Surâsul Jocondei”.

„Surâsul Jocondei” degajă a atmosferă de factură moromețiană

Cea mai bună nuvelă a volumului „Surâsul Jocondei” degajă o atmosferă de factură moromețiană. Aici, rolul de „hermeneut” al știrilor citite din ziar este îndeplinit de Goglează (nicio aluzie la omniscientul și omnipotentul de astăzi Google-ază, deoarece, la data scrierii nuvelei, nu se știa de ceea ce va fi peste două decenii în privința informării). Scenele sunt de un umor succulent, Goglează având un răspuns pentru tot ceea ce era nelămurit pentru ascultătorii săi consăteni. Redau un dialog despre problema ouălelor, din moment ce Varujan Vosganian a stârnit nemulțumiri, acum un an, în calitatea sa de economist, când a spus că orice ou pus de țăran în tigaie văduvește bugetul statului cu cincizeci de bani (ceea ce este adevărat): „Goglează lăsa ziarul și bătu cu degetul pe o pagină.// – Ce că franțujii au o sută de ouă pe cap de locuitor.// – Și ce-i cu asta?// – E, că la noi în sat media e de o sută douăzeci.// – Asta de unde ai mai scos-o?// – Scrie pe panourile de la primărie.// – Și ai mâncat tu vreodată o sută douăzeci de ouă într-un an?// – Cum să le mănânce, dacă le ține pe cap?// – Așa vine vorba, spuse Goglează îndeajuns de sigur pe el, cât să nu se simtă ofensat. Și io care credeam că franțujii o duc mai bine decât noi. Când colo, noi o sută douăzeci și ei numa' o sută...// – Așteaptă numa', spuse și Pandelie, să le vină și lor în cap chestia cu panourile” (p. 79). - Vasile Spiridon - CĂDERI ÎN SUS, Convorbiri literare – Iași

Voce i se auzea de foarte aproape. De undeva de sus. Mi-am ridicat privirea. Matias călărea un armăsar de piatră.

— Ai înnebunit?
— Deloc, spuse el liniștit. Ajută-mă să mă dau jos.
— Cum ai ajuns acolo?
— Nu știu. Eram beat. Se lăsă să cadă pe taburet, gîfîind.
— Ăsta pe care îl vezi e calul lui Vodă Callimachi. Pe el l-au dat jos dracu știe cînd sau o fi coborît singur de amărăciune cînd s-a ars Arhondologia.

— De unde știi că era calul lui?
— După urma șezutului. Fiecare voievod are o anumită amprentă a șezutului. Orice cunoscător ar identifica urma șezutului lui Callimachi. Pare complicat, dar nu e.

Scoase o sticlă și o mirosi, strîmbîndu-se. Îmi dădu un pahar, el bău direct din sticlă. Ceru o țigară. O foșni la ureche, înainte de a o aprinde.

— M-am gîndit mult azi-noapte. Nu cumva știu totul despre mine?
— Fugi de-aci, Matias. Cum crezi că te-ar lăsa atunci să...
— Păi, tocmai asta e. Cine știe dacă n-au și ei interesul ca statuile să dispară? Îți dai seama ce cumplit ar fi pentru mine...

Mi-am pus cîrîitoarea pe masă. Văzu, dar nu comentă. Mi-am muiat buzele în alcool și atît. Voiam să fiu treaz. Ar fi fost, însă, mult mai bine să fiu băut.

— Data trecută ar fi putut să ne prindă, spuse el. De ce n-au făcut-o?

— Pentru că am fugit. Era întuneric și...

Matias mă privi neîncrezător.
— Totul e un joc. Ceea ce e permis într-o parte, e interzis în cealaltă. Noi ne jucăm pășind cînd într-o parte, cînd în cealaltă. Dar eu am să încalc acum regulile jocului. Am să scot statuile.

— Matias, trebuie să fii nebun. Îmi vorbeai de păzitorii de statui și acum...

— Tocmai asta e. După aproape patruzeci de ani, mi-am dat seama. Nu înțelegi

Statuia comandorului (fragment)

Foto: Dan Căliman

că lor le e mai ușor să le păzească atunci cînd sînt toate aici, la un loc, decît afară? Că eu însumi m-am transformat într-un păzitor de statui?

Striga. M-am dat un pas înapoi. Am întors capul speriat. Am văzut un uriaș deget de piatră. Ochii goi ai statuii priveau peste noi. Matias se ridică și, ghicindu-mi teama, mă luă pe după umeri.

— Pe el o să-l scoatem primul. Pe Iosif Vissarionovici. Cred că aștepta să-l întreb de ce. N-am făcut-o pentru că răspunsurile lui mă înspăimîntau de-a binelea.

— O să-i duc lipsa, dar n-are a face. Dintre toți, el e primul care trebuie să iasă și să privească. Haide, ajută-mă să-l urnesc.

— Trebuie să cîntărească pe puțin două tone!

— Ți se pare. E gol pe dinăuntru. Luă un ciocan și izbi în pieptul statuii. Vezi? Sună ca un clopot.

Pe locul loviturii rămăsese o urmă lucioasă. Matias o mîngîie cu duioșie. Apoi se întoarse spre mine.

— Hai! Opintește-te!

Cum mă așteptam, statuia nu se clinti de la locul ei.

— Mai bine ne lăsăm păgubași.

— Măcar puțin, se rugă Matias. Să-l întoarcem cu brațul spre ușă, s-o vadă și el. Pe urmă o să fie mai ușor, o să vezi.

Trecu în partea cealaltă.

— Apleacă-l puțin. Și ține-l bine!

Am ținut. Jur că am ținut. Dar statuia parcă s-a smucit din brațele noastre. Matias ar fi putut să se ferească, dar în loc să facă ceea ce oricărui om cu mintea întreagă i-ar fi trecut prin cap, desfăcu larg brațele de parcă ar fi vrut s-o îmbrățișeze și cei doi buni prieteni, Matias și Iosif Vissarionovici, se prăbușiră pe podea. Icnetul omenesc se topi sub zguduitura monstrului de bronz.

Matias rămăsese pe jumătate prins dedesubt. M-am pierdut cu firea. Am încercat ba să salt statuia, ba să trag trupul de sub apăsarea ei. Matias se lăsă moale și greu în brațele mele. Reușii să-l tîrască pînă sub umerii statuii; acolo era ceva loc cît să încapă un trup omenesc.

— Matias!

Cred că am început să plîng. El deschise încet ochii și mă privi rătăcit.

— Nu s-a întîmplat nimic..., șopti.

Se străduia să zîmbească.

Apoi își coborî privirea spre capul statuii, care acum îi stătea în poală.

— Nu trebuia să-mi faci una ca asta, Iosif Vissarionovici, spuse icnit. Eu te-am scăpat de rușine acum treizeci și... dracu mai știe cîți ani... Fără mine ai fi zăcut în mărăcinișuri, cu brațul infundat în țărîină.

Mîngîia cu o mînă tremurată capul statuii.

I-am pus mîna pe umăr. Cred că uitase de mine.

— Nu mai vorbi, Matias. Îți face rău.

Ridică spre mine niște ochi albi, sticloși.

— Pleacă, băiete...

— Nu, Matias, nu te las!

— Ba da, trebuie. Noi, și arată spre statuia care îl strivea, mai avem să ne spunem cîte ceva...

— Să nu mori, Matias!

Zîmbi iar și încuviință.

— Eu și Iosif Vissarionovici mai avem de vorbit...

M-am îndepărtat de-a ndara-telea, fără să-mi iau ochii de la el.

— Ia și cîrîitoarea. Mai sînt atîția care au nevoie...

— Să nu mori..., repetam întruna. Și să vii mîine la prăvălie...

Se căzni să spună ceva, dar nu reuși. Îmi făcu semn că totul e în ordine. Am ieșit, privindu-l fără încetare. Ușa se închise în urma mea cu un țacănît, de parcă cineva sărise dinapoia ei și o încuiase. În clipa aceea am revăzut ultima imagine pe care o aveam despre el. Chipul îi era nemișcat, ochii larg deschiși și din colțul buzelor i se prelingea un firicel de sînge. M-am întors s-o deschid, dar ușa era încuiată. Cine o încuiase, n-aveam de unde ști. Atunci se auzi un hohot de rîs. El nu avea obiceiul să rîdă și acela nu putea fi rîsul lui. Mi s-a făcut frică. Am luat-o la fugă pe străzile întunecate și apoi pe altele mai luminate, cu blocuri și multe ferestre sclipind. Și fără ca lumea să înceteze a lumina și a privi către stradă și fără să încetez să alerg nebunește, am început să învîrt cîrîitoarea pe deasupra capului.

Denis de Rougemont:

Cu suișuri și coborâșuri, „aventura europeană” continuă

Text: Corneliu Vlad

„Dincolo de discursul politic, Europa este, pentru mine, o aventură hotărâtoare pentru întreaga omenire” – îmi spunea, în biroul său din Geneva, de unde se vedeau, în plină vară, înălțimile înzăpezite ale Mont-Blancului, filozoful și umanistul elvețian și european Denis de Rougemont. Era atunci, adică în urmă cu aproape cincizeci de ani, directorul Centrului European de Cultură, pe care l-a fondat în primii ani după încheierea celui de Al Doilea Război Mondial, când războiul rece abia se presimțea și intelectualii europeni sperau ca zestrea culturală comună a continentului să poată fi și ea valorificată în slujba concilierii și conlucrării într-o parte a lumii, care trebuia să se refacă prin eforturi comune. Interviu pe care mi l-a acordat atunci, l-a însoțit cu o carte care rămâne și acum pe cât de actuală, pe atât de necesară: „Șansele Europei”. Într-un moment când corul bocitoarelor eurosceptice prohodesc declinul și dezintegrarea Uniunii Europene, cacofonia poliglotă a europesimiștilor trebuie disociată de conceptul Europa, fixat definitiv în locul care-i revine în istoria universală. Proiectele, instituțiile și tratatele paneuropene, general europene, federaliste sau regionale, ca și trecătoarele blocuri politico-militare și economice, alianțele, parteneriatele apar și dispar, continentul poate intra în declin (cum afirma în urma cu o sută de ani Oswald Spengler în titlul unei cărți de referință), dar Europa, prin cultura și civilizația sa, este de două mii de ani în avangarda intelectuală a umanității.

Cum se explică această preeminență bimilenară?, îl întreb pe prestigiosul meu interlocutor (cărui n-am avut curajul să-i solicit un autograf pe cartea atunci dăruită). „Pentru că Europa a descoperit întreaga lume și nu alții au descoperit-o pe ea”, mi-a răspuns, cât se poate de simplu și de convingător: „Fenomenul european – a continuat – se singularizează prin câteva trăsături unice și absolut originale”. Și mi-a dat câteva exemple: „1. Europa a descoperit restul lumii și nu invers. 2. Europa a dominat toate celelelalte continente și n-a fost niciodată dominată de nicio putere extraeuropeană. 3. Europa a produs o civilizație pe care întreaga lume și-a însușit-o sau își dorește să o asimileze”. Înainte ca poetul și gânditorul francez Paul Valery să vorbească de Europa ca de „un fel de peninsulă a Asiei”, geografii francezi Mantelle și Brun o descriau în „Geographie universelle” ca „partea cea mai prețioasă a universului terestru, perla sferei, creierul unui corp imens”. Nici suprafața, nici populația, nici resursele solului și subsolului nu explică „funcția mondială a Europei”, pe care Denis de Rougemont o numește „aventura europeană”. Ea începe din mit, cu răpirea Europei de către Jupiter și moștenirea cerească lăsată de Creator fiului lui Noe, Jafet. „Dar îmi pare că unul dintre eroii celui mai vechi poem al vechii Grecii simbolizează cel mai bine pasiunea care animă această aventură fără precedent: eroul Ulisse din epopeea homerică. Stăpânirea elementelor naturii, măsurarea forțelor cu adversari văzuți și nevăzuți, marșul continuu către necunoscut,

Filozoful și umanistul elvețian Denis de Rougemont

în confruntare temerară cu pericole uriașe ca Scila și Caribda, aceasta este pasiunea dominantă a lui Ulisse și va fi, aceeași, pasiunea marilor creatori ai societății occidentale. European este acela care merge mereu mai departe, indiferent de condițiile și vicisitudinile din natură, dincolo de tradițiile lăsate de strămoși, dincolo de el însuși – în sfârșit –, mereu înainte, către aventură!”. Căci aventură europeană au fost și călătoriile încununate de descoperiri geografice ale lui Columb, Magellan și ai celorlalți navigatori ai Lumii Vechi, și descoperirile și invențiile savanților europeni de la Kepler la Einstein, de la Leonardo la biologii contemporani. Prin Europa si europeni, lumea s-a cunoscut pentru prima dată în întregul ei. „Toți acești europeni însetați de cunoaștere, cuceritori ai necunoscutului și neștiutului preferă să se afunde în căutarea pasionată a adevărului, preferă riscul creator meditației prudente și prin aceasta Occidentul, partea aventuroasă a lumii, se distinge cel mai radical de geniul Orientului metafizic, preponderent contemplativ”. Aventura europeană este una cu suișuri și coborâșuri, cu sistole și diastole. Iar celor

ce prezic un viitor sumbru continentului, autorul cărții „Șansele Europei” le amintește „forțele vitale cu care este încă înzestrată Europa, dacă e unită, secretele numai de ea deținute ale unei civilizații universale, precum și funcția pe care ea trebuie să o îndeplinească în ciuda profețiilor decadentei sale, într-o lume pe care uneori cred că o aud cum murmura la urechea sa aceste cuvinte care-i salvează pe cei bolnavi: Apără-te, trebuie să trăiești, căci am nevoie de tine!”. Cum va continua aventura europeană în anii, secolele, milenii ce vin? Care vor fi țelurile și visurile ei? „Europa - încheie marele cărturar și militant european – trebuie să-și împlinească visul multiseclar de uniune a statelor care o alcătuiesc, prin armonizarea intereselor și năzuințelor lor, căci numai o Europă unită temeinic, rațional și echitabil, concepută și pusă în operă, va putea să-și valorifice șansele, care nu sunt în primul rând ale forței brutale sau solidarizării conjuncturale, ci ale patrimoniului și resurselor sale de cultură și civilizație. Vitalitatea spirituală a Europei este departe de a se fi epuizat”.

Capodoperele „Sub cenșa imperiului” și „Jocul cu moartea” surprinzând rănilile psihicului uman

Text: Milena Ispas

Se aud și se văd pași nedumeriți, chinuți de furia războaielor. Sunt pașii noștri, ai tuturor. Pe drum, de sub hăul unui pod, printre scândurile rare, se zăresc succesiv doar bucăți din fețele și trupurile celor care-l trec, o prevestire a vieții ce va fi descompusă în lupta pentru supraviețuire. Capturați în urma unei razii, dintr-un ordin al nemților, 20 de români sunt înghesuiți odată cu o istoria, într-un vagon, schițat din câteva scânduri și forțați să plece cu un tren al vieții pe care nu și-l doreau, ce urma să-i scoată din țară, pentru a fi sclavii celor care-i asupreau. Sunt primele secvențe ale producției cinematografice „Sub cenușa imperiului”, regizat de Andrei Blaier, o capodoperă încărcată de realitatea Primului Război Mondial, a conflictelor armate în general, care au încălcat întotdeauna decalogul Vechiului Testament. Nedumerirea și tensiunea întrebărilor, „Unde ne duc?, Știe cineva... unde ne duc?” sunt strigătele întregii omeniri, atunci când stăpânii aroganți ai planetei hotărăsc să ne arunce într-un destin paradoxal al terorii și al morții, pe care nimeni nu-l înțelege. Pericolul și violența se declanșează încă din prima noapte petrecută pe acest drum amenințător, când tânărul Darie, un țăran schiop, ce cu puțin timp înainte vânduse ziare în București, îl înjunghie pe cel ce încercase să-l tâlhărească, un excroc poreclit Diplomatul, un personaj cu sufletul înrobite de ticăloșie. „Prin cenușa imperiului” este adaptarea cinematografică a romanului „Jocul cu moartea” scris de Zaharia Stancu, inspirat în mare măsură din propria-i viață. Din aprecierile istoricilor literari, personajul poreclit „Diplomatul” era, în realitate, un individ terifiant,

pe nume Nicu Filipovici. Urmărit de creditori își convinsese familia să se sinucidă, prin asfixiere cu mangan. Potrivit spuselor lui Zaharia Stancu, Nicu Filipovici i-a mărturisit scriitorului: „Ai fost bun cu mine. În realitate am fost mult mai netrebnic decât în romanul tău”. Întâmplările au fost în mare parte reale, tânărul Darie fiind un alter ego al scriitorului. Astfel, e posibil ca Zaharia Stancu să fi fost prezent chiar atunci când vagonul a luat foc, în urma unei încăierări. Obligați să oprească trenul, prizonierii coboară și află că se îndreptau spre Orșova, capătul de linie fiind prima graniță nemțească.

„Ăștia nu te iartă dacă faci parte dintr-un popor mai mic decât al lor”

Această desfășurare dramatică a evenimentelor, este încremenită de bucuria explozivă, inexplicabilă, a naivului Darie, la vestea că va călători și va vedea lumea, reacția lui amintind că sensul normal al vieții este cunoașterea, chiar și într-o existență anormală a violenței. Trenul își reia drumul și, înghesuit lângă cel pe care îl înjunghiasse, tânărul hotărăște să-l îngrijească, prilej pentru regizorul Andrei Blaier să arunce reflectoarele asupra instinctului de supraviețuire, o stranie punte de legătură între cei doi, celelalte personaje oferind doar scena pentru ca protagoniștii filmului să poată expune întregul univers al psihologiei umane. Printre acești actori, surprinși de istorie, se afla și un transilvănean, Spelbul, care se destăinuie că vrea să evadeze și să ajungă în Moldova la Armata Română. „Ăștia nu te iartă dacă faci parte dintr-un popor mai mic decât al lor. Împărăția lor e totul,

Critica literară consideră că romanul „Jocul cu moartea” al lui Zaharia Stancu este una din cele mai reușite creații ale sale, care l-au consacrat ca romancier

pentru ea te obligă să te bați și cu frații tăi... Armata română se pregătește în Moldova... Trebuie să ajung la ai noștri, ca să ne putem întoarce în țară și să-i izbim, mama lor de cotropitori și împărați...”

Unii sunt striviți, alții sunt împușcați în încercarea de a evada...

În noaptea următoare însă, când se pornise o ploaie rece de toamnă, Spelbul este prins și împușcat. Scena în care Darie îi apucă fața celui care trădase, nimeni altul decât Diplomatul, și-l forțează să privească execuția, gestul lui de fapt obligă întreaga omenire să privească spre primitivismul uman, care a dat mereu ceasul evoluției înapoi. Ca întotdeauna, oamenii au dat dovadă de cruzimea aceluia Cain primordial, învrăjbit de invidie, lăcomie și răutate nejustificată. Încărcat de evenimente grotești, trenul se apropie de linia frontului, dar trece peste o mină și explodează. Unii sunt striviți sub resturile vagoanelor, alții sunt răniți sau împușcați în încercarea de a evada. Diplomatul și Darie scapă de soldații germani și nimeresc într-un sat, în mijlocul unor lupte între nemți și partizanii sârbi. Pe drum, Darie se îmbolnăvește, dar este îngrijit de Diplomatul, gest ce arată caracterul, de multe ori inexplicabil, al firii umane.

Complexitatea și subtilitatea marelui actor Gheorghe Dinic reușește, prin personajul poreclit în film Diplomatul, să aducă la perfecțiune toate nunațele creației umane, alături de actorul, încă foarte tânăr la acea vreme, Gabriel Oseciuc, un mic geniu actoricesc, aproape substituit personajului Darie, de fapt un autoportret al lui Zaharia Stancu. Muzica compusă de Radu Șerban a fost o valoare care a însoțit milimetric și a completat monumentalitatea acestui film. Aproape de finalul povestirii, cei doi ajung la un râu, când tânărul îl îndeamnă să intre în apă, ca și cum ar avea o șansă să se purifice, indiferent cât de murdar ar fi sufletește. După alte întâmplări, unele plăcute, altele riscante, cei doi ajung cu o căruță la București, unde Diplomatul este capturat de comisarul Marinescu, pentru că umpluse Bucureștiul cu bancnote false, iar Darie, maturizat de ticăloșia războiului, de putreziciunea morală a oamenilor, se alătură luptei muncitorești. Filmul regizat de Andrei Blaier, premiat internațional ca o valoare cinematografică, este o variantă concentrată a romanului în care modificările pe care le face aduc noi valențe universului psihologic creat de Zaharia Stancu, iar interpretarea monumentală a actorilor aduce un omagiu celor doi uriași artiști, unul al imaginii, celălalt al cuvântului.

File de istorie literară ale Muzeului Național

Cândva, Constantin Noica spunea: „Destinul popoarelor trece prin cultură; iar popoarele care nu au creat cultură mare – precum hitiții sau etruscii – au dispărut din istorie. Capitalul de cultură și producția culturală sunt certitudinile de supraviețuire ale unui popor, și nu gradul lui de participare la evenimentele lumii; dovadă turcii, care după ce au zguduit istoria Europei vreme de secole, au terminat prin a agoniza, astăzi, în propriul lor vid cultural. Istoria unui popor este deci istoria culturii sale” (Jurnalul de la Păltiniș). Așadar, dacă încă dănuim ca neam încheșat pe aceste meleaguri de două mii de ani, cum ne place să spunem, înseamnă că am avut și avem „un capital de cultură și producție culturală” (ridicată de unii exponenți la rang de universalitate), care să confere certitudinea supraviețuirii neamului românesc în veac. Pe de altă parte, n-om fi avut noi, raportându-ne la literatură, „producția literară” a Franței sau a Rusiei, da nici departe nu suntem, dacă ne gândim că am avut și avem autori traduși în mai toate limbile pământului.

Text: Paul Rogojinaru

Foto: Dan Căliman

Revenind, istoria unui popor este, așadar, istoria culturii sale. Și unde am afla mai bine rânduită istoria literaturii noastre, dacă nu într-un muzeu? Situat pe strada Nicolae Crețulescu nr. 8, Sector 1, București, sediul expoziției de bază al Muzeului Național al Literaturii Române (MNLR) grupează în el mare parte din istoria literaturii ne-

mului. Muzeul deține peste 300.000 de piese, organizate în aproximativ 450 de colecții (sec. XV-XXI) ce reprezintă manuscrise, corespondență și fotografii ale scriitorilor români (precum Mihai Eminescu, Panait Istrati, Mircea Eliade, Nichita Stănescu, Emil Cioran, Tristan Tzara) și ale unor autori străini (printre care Marcel Proust, Thomas Mann, Paul Valery, Giovanni Papini, Giuseppe Ungaretti), cărți, ziare, revis-

Unul dintre sistemele interactive ale MNLR

te, înregistrări audio-video, obiecte personale (între care verighetele lui Alexandru Macedonski și Certificatul de Liberare de la Văcărești al acestuia, unde fusese închis pentru delict de presă în urma publicării unui virulent editorial antiguvernamental), precum și o colecție impresionantă de lucrări de artă.

Muzeul Național al Literaturii Române, un muzeu de secol XXI

Pentru a afla cât mai multe informații pertinente despre muzeu, am stat de vorbă cu filologul, scriitorul, criticul de teatru și omul de cultură Ioan Cristescu, directorul MNLR: „Muzeul Național al Literaturii Române este mai mult decât un muzeu. Este și un muzeu, este și o bibliotecă, este și o arhivă, este și un centru cultural, pentru că orice literatură națională în ansamblul ei nu vorbește doar despre arta scrisului, ci vorbește despre cultură în general. Asta ne obligă – și e foarte bine că e așa – să conectăm tot ce avem ca literatură la întreaga cultură națională și la cultura universală. Cei care vin să se documenteze, au ce să documenteze, iar în viitorul apropiat, aici, în sediul în care ne aflăm (Calea Griviței 64-66, Sector 1, București) vor fi expuse bibliotecile lui Blaga, Coșbuc și alte câteva biblioteci complete ale mari-

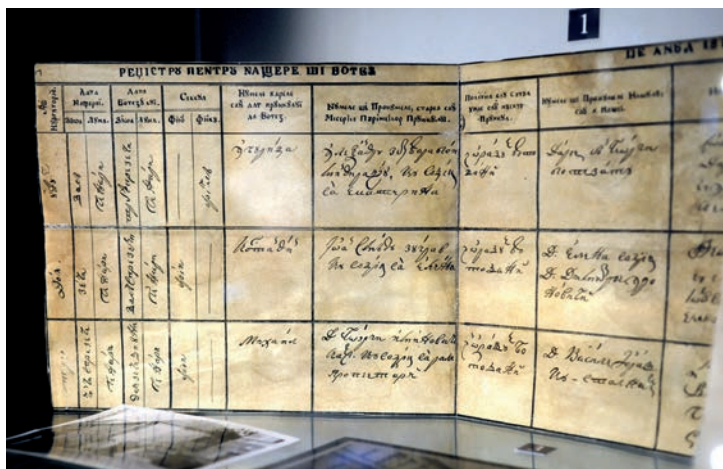
lor scriitori, așa încât cei care vin să viziteze să și vadă cum s-au pregătit, cum au ajuns să fie mari scriitori, ce preferințe de lectură aveau, ce era interesant pentru ei și ce nu era interesant...”

În sediul expoziției de bază al MNLR, prin intermediul sistemelor inovatoare – cutie poștală digitală, holodeck, holopixel, holograme, tablete interactive la fiecare nivel – există posibilitatea de a fi rescrisă povestea literaturii române într-o formulă modernă. Se poate descărca aplicația mobilă pentru a afla ultimele evenimente, a naviga prin muzeu direct de pe telefon, descoperind lucruri inedite din literatura română. Așadar, un muzeu viu, surprinzător, palpitant, în pas cu noua tehnologie. „Ne-am propus să facem un muzeu interactiv, un muzeu de secol XXI, în care nu atât dimensiunea cronologică sau dimensiunea de istorie literară să fie puse în valoare, cât să fie pusă în valoare o dimensiune mai coerentă și mai variată a literaturii române, cu trimiteri, cu conexiuni, cu teme, cu influențe, cu multe alte detalii, care, din punctul nostru de vedere, sunt mai importante decât ansamblul. Și atunci, sigur, noile tehnologii au și ele rostul lor, astfel încât am vrut să dăm o vizibilitate diferită față de ce eram obișnuiți, o vizibilitate modernizată”, a explicat directorul muzeului.

Muzeul Național al Literaturii Române surprinde prin prezentarea novatoare a documentelor și manuscriselor vechi

află în fascinatele colecții al Literaturii Române

Certificatul de naștere al lui Mihai Eminescu

Condeiu care i-a aparținut lui Marin Preda

Bibliotecile județene nu au condiții de valorificare și conservare a patrimoniului

Conceptul curatorial al expoziției se bazează în primul rând pe principiul interactivității și al surprinderii vizitatorului, ocolind criteriul strict cronologic, apelând la asocieri de elemente care să lumineze fața nevăzută a literaturii, procesul creației în toată complexitatea lui.

Directorul MNLR Ioan

Cristescu: Tot ce este expus în muzeu nu are legătură cu importanța unuia sau a altuia dintre scriitori, importanța în funcție de un top, că unul e mai mare decât celălalt etc. Ca să dau un exemplu, faptul că în prima cameră de la parter i-am pus pe Eminescu, Arghezi și Nichita Stănescu, nu înseamnă că cei din a doua cameră Bologa, Ion Barbu, Bacovia sunt mai puțin importanți. Cei trei, pentru noi, erau creatorii limbajului poetic românesc, ceilalți au o altă dimensiune și atunci fiecare are importanța sa, fără să facem neapărat un top. În ceea ce privește împărțirea pe genuri literare, la parter este poezia, la etajul unu este proza și critica literară și la mansardă

teatrul. Este o împărțire formală, nu este o împărțire de substanță, cu atât mai mult cu cât însăși clădirea ne obligă la o astfel de împărțire în trei. Pe viitor e posibil să schimbăm ordinea. În principiu, expozițiile permanente se schimbă între trei și cinci ani, pentru că se investesc niște bani și, bine-nțeles, că trebuie să avem în vedere și procesul de receptare a activității muzeale, dar și procesul de receptare a scrierilor în posteritate.

De ce nu este tot patrimoniul cultural grupat într-o singură clădire și administrat de o singură instituție? E bine că este „risipit” la mai multe instituții?

Directorul MNLR Ioan

Cristescu: Da și nu. Aici departajarea se face în funcție de misiunea fiecărei instituții. Sigur că, în mare parte, arhivele Bibliotecii Academiei, arhiva Muzeului Literaturii și arhiva Bibliotecii Naționale, toate fiind de importanță națională, sunt cele mai importante deținătoare ale unor fonduri. Pe de altă parte, la noi se cam încurcă misiunea fiecăreia. Adică, în opinia mea, dacă MNLR este Mu-

zeul Național al Literaturii Române, că este la București sau la Iași, că și acolo există o instituție de tipul acesta, el ar trebui să dețină întreaga literatură. Nu este posibil. Dar nu avem o problemă în acest sens cu Biblioteca Academiei sau Biblioteca Națională, avem probleme cu instituții mai mici, de tipul bibliotecilor județene, care nu au condiții de valorificare și de conservare a patrimoniului. Ele ar trebui să introducă în obiectul lor de activitate și acest tip de dimensiune muzeală, dacă vor să nu se piardă patrimoniul.

La Judecata de Apoi a culturii române

Ce se publică la editura muzeului?

Directorul MNLR Ioan

Cristescu: Editura muzeului, în ultimii cinci ani, publică doar cărți de istorie literară, dicționare, enciclopedii. Nu publică beletristică și nici literatură română contemporană. Am considerat că editura trebuie să valorifice moștenirea literară și nu să intre în competiție editorială cu alte edituri private, pentru

că aici folosim bani publici și trebuie să oferim publicului larg lucrări de patrimoniu și nu literatură curentă.

Prin activitatea dumneavoastră, prin ceea ce întreprindeți la MNLR sunteți omul potrivit la locul potrivit?

Directorul MNLR Ioan

Cristescu: Nu știu dacă sunt omul potrivit la locul potrivit, asta pot să spună alții despre mine. Ceea ce pot să spun, însă, e că pun foarte mult suflet în ceea ce fac.

Ei bine, domnule director, noi (împreună cu mulți alții) credem că sunteți omul potrivit! Ba mai mult, când va fi să fie Judecata de Apoi a culturii române, suntem convinși că veți sta demn, dând o bună și dreaptă socoteală pentru tot ce ați făcut în sprijinul conservării și punerii în valoare a patrimoniului literar românesc, mai ales că ați făcut toate astea după conștiința și sufletul domniei voastre. Așa să ne ajute Dumnezeu!

„Prizonierul poetului Ovidius Naso sau Furiile centurionului Rapax”, o poveste ce lasă loc fanteziei cititorului

Text: Paul Rogojinaru

Foto: Dan Căliman

Cu un titlu destul de incitant „Prizonierul poetului Ovidius Naso sau Furiile centurionului Rapax” (ce face trimitere la călăul devenit el însuși victimă), volumul scriitorului Liviu Lungu ne aduce în față o poveste cel puțin „misterioasă”, poveste care lasă loc deschis fanteziei cititorului. Acțiunea, plasată în vremea exilului la Tomis a nefericitului și celebrului poet latin, urmărește misiunea centurionului Decimus Fabius Ferox, zis Rapax, misiune de supraveghere a prizonierului și, totodată, de organizare strategică și militară a cetății.

O cetate pierdută parcă într-un timp nedefinit, cu barbari care dau să năvălească la hotare, cu teatru, case și temple năruite, cu păduri întunecate risipite pe dealuri, păduri în care mișună tot felul de animale fantastice:

grifoni zburători, mistreți cât taurii de mari și tauri cu stele în frunte cât elefanții, lupi feroși și monștri marini, pegași cununați cu unicorni, harpii și sirene etc.

Totul învăluit în ceață. O ceață densă, umedă, apăsătoare, care se lipește de tot ce înconjoară: clădiri și oameni deveniți umbre ori siluete fantomatice; o ceață coborâtă parcă din poveștile Nibelungilor ori statornicită în jurul castelului prințului Hamlet. O ceață care te face să-ți pierzi mințile și să delirezi mai ceva ca după vinul băut în neștire în oricare moment al zilei. Pare firesc atunci faptul că veteranul Rapax, trimis la Tomis tocmai pentru a i se ascunde din ce în ce mai deseale lui crize de delir, să trăiască în cetatea de la malul mării o formă a delirului permanent, delir accentuat la final, de pericolul invaziei barbare.

Unde este și ce face poetul Publius Ovidius Naso în tot acest timp? Care este rolul lui în roman? Nu face mai nimic, mai

mult se vorbește despre el, este creionat și conturat de vorbele și părerile altora, decât de prezența sa fizică. Iar când apare trecător, este tot timpul localizat în casa-închisoare, surprins scriind. Mănâncă, bea, se odihnește și scrie. Pe final, dispare subit. Toți îl caută, este scormonit fiecare ungher din urbe, în împrejurimi, dar nimic! Cum dispariția este sesizată pe finalul cărții, până și autorul romanului, Liviu Lungu, renunță să-l mai caute, lăsând libertatea cititorului de a-l afla oriunde în propria fantezie. Ba mai mult, Rapax însuși rămâne pierdut undeva în veșnica ceață năclăioasă, numărând proprii pași făcuți între obiectivele pe care le are zilnic de inspectat. Cam asta e treaba cu Ovidius care apare în titlul cărții, se ascunde cititorului pe durata lecturării, ca apoi pur și simplu să dispară (ca poetul) în ceață!

Una peste alta, o carte ușor de citit (autorul poate oricând, pe vi-

itor, să continue acțiunea rămasă în suspensie într-un nou roman), o carte potrivită acestui început de primăvară, când ceața lăptoasă a începutului de zi te poate transporta într-un timp nedefinit, într-o lume populată cu grifoni și alți monștri, la un țărm uitat de mare, în vremea când Ovidius Publius Naso scria din bătrânul Tomis „Tristele” și „Ponticele”. De consemnat faptul că volumul a apărut, în 2017, la Editura Corint Books, București. Spor la citit!

2019 – ANUL LEONARDO DA VINCI Un omagiu adus puterii incredibile a spiritului uman

Sute de ilustrații, studii, schițe și desene
extrase din codexurile inventatorului

www.raobooks.com

Editura RAO

Acces interzis,
de Karen Cleveland

Știi cui îi spui la revedere
în fiecare dimineață?

Cartea. Bestseller internațional, nominalizat de New York Times Book Review între primele 100 de cărți ale anului, cartea de debut a autoarei Karen Cleveland cucerește prin combinarea cu ușurință a informațiilor din contraspionaj cu detaliile vieții de familie. Remarcabil, cel mai așteptat roman al anului, thrillerul lui 2018 – titrau publicațiile din Statele Unite după publicarea acesteia. În România, cartea a fost publicată de Editura RAO în toamna anului trecut.

Aprecieri critice

O poveste cu câteva întorsături de situație...toate captivante și pline de imaginație.”
- *Daily Mail*
„Veți devora acest roman de debut, sărind peste mese și peste somn, întorcând frenetic fiecare pagină, așteptând mereu mai mult și mai mult.”
- *John Grisham*
„Remarcabil”
- *Sunday Times Magazine*, care l-a numit thrillerul lunii
„Reușită... un thriller non-stop care îmbină tema contemporană a contraspionajului digital cu spionajul de modă veche și dramele de familie din toate timpurile”.
- *Shelf Awareness*

Karen Cleveland și-a petrecut opt ani ca analist în cadrul CIA, iar ultimii șase ani au fost petrecuți în divizia de luptă împotriva terorismului. Are o diplomă de master de la Trinity College Dublin, unde a fost bursier Fulbright, apoi a studiat la Harvard. În prezent, trăiește în nordul Virginiei alături de soțul și cei doi copii ai săi.

Editura POLIROM

Zilele noastre
mărunte,
de Cezar Amariei

Cartea. La finele Evului Mediu, în Moldova secolului al XVII-lea, un tânăr dandy, jurnalist londonez, debarcă la Galați cu scopul de a pune pe picioare o tipografie pe aceste meleaguri fermecătoare și îmbelșugate, unde este convins că se va îmbogăți. Din nefericire, chiar la coborâre, hamalul care îi căra cufărul cu laba teascului de tipărit, corpurile de literă, drugii de plumb și cositor, se prăvălește în Dunărea înghețată. Din acest moment începe o poveste captivantă, care nu va surprinde prin fapte de glorie, ci prin mărunțul fapt divers, prin atmosferă și limbaj, prin obiceiurile, superstițiile și peripețiile personajelor. Refugiindu-se din realitatea cotidiană în istorie și în fantastic, Cezar Amariei clădește o punte spre prezent și aduce în discuție probleme rămase nesoluționate de mai bine de 300 de ani.

Cezar Amariei (n. 1973, Ștefănești, Botoșani) a absolvit în 1997 Facultatea de Litere a Universității „Dunărea de Jos” din Galați și este jurnalist. A publicat în Adevărul, Ziarul Financiar, hotnews.ro, a colaborat cu agenția de presă Mediafax și ProTV. A debutat la 16 ani cu două schițe satirice în „Moftul gălățean” și cu o povestire umoristică în revista „Papa-galul”. A revenit la ficțiune abia în 2018, când a urmat un curs de scriere creativă cu Marin Mălaicu-Hondrari. Este membru al cenaclului gălățean „Noduri și semne”. Pasionat de istorie și bibliofil, organizează expoziții de carte și hărți rare.

Editura LITERA

Victimă fără chip,
de Stefan Ahnhem

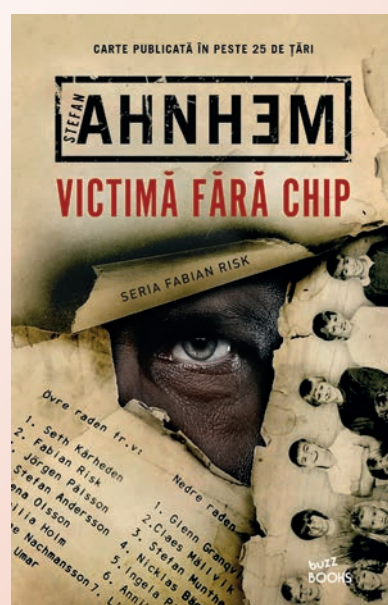
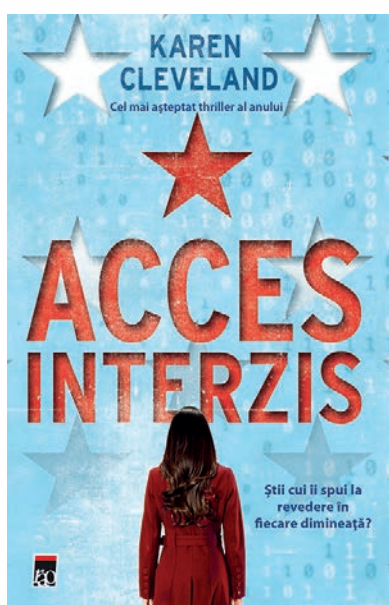
Cartea. Inspectorul criminalist Fabian Risk a părăsit Stockholmul împreună cu soția sa Sonja și cu cei doi copii ai lor, pentru a începe o viață nouă în orașul natal, Helsingborg. Deși și-a planificat o vacanță de șase săptămâni înainte de a începe lucrul la noul loc de muncă din cadrul Brigăzii Omucideri a poliției, după doar câteva ore de la sosire este rugat să investigheze o crimă de o violență extremă. Corpul lui Jörgen Pålsson, unul dintre colegii de clasă ai lui Risk, a fost descoperit cu ambele mâini tăiate. Curând, sunt găsite cadavrele altor colegi,

iar Risk se vede angrenat într-o cursă contracronometru: vor putea prinde criminalul înainte ca acesta să ucidă întreaga clasă?

Aprecieri critice

„Un roman grandios și ambițios care anunță apariția unui nou autor de succes în galaxia scriitorilor suedezi de romane polițiste.”
- *Daily Mail*, *Marea Britanie*
„Ahnhem încurajează compasiunea cititorului pentru ucigașul în serie, înfățișându-l nu ca pe un criminal, ci ca pe o victimă. În plus, ucigașul este atât de inteligent, încât veți spera că va reuși să-și ducă la bun sfârșit planul său sângeros.”
- *Knack*, *Olanda*
„Admiratorii romanelor noir suedeze vor fi încântați de această carte, precum și de poveștile viitoare din seria Fabian Risk.”
- *Politiken*, *Danemarca*
„Un roman convingător și strălucitor pe care îl veți citi cu suflul la gură.” - *Norr-bottens-Kuriren*, *Suedia*

Stefan Ahnhem (n. 1966, Stockholm, Suedia) este unul dintre autorii de succes care au apărut pe scena scandinavă a thriller-elor din ultimii ani. Un scenarist cu peste două decenii de experiență, Ahnhem, de la debutul său în 2014 cu „Victim Without a Face”, a construit un roman în care suspansul și atmosfera noirului nordic combină calitățile cinematografice ale scenariului.

Preferințele românilor regăsite în vânzările de carte ale editurilor românești

Ce romane au preferat iubitorii de carte? Romane de dragoste, de aventură, ficțiune sau cărți istorice? Vă aducem la cunoștință un succint top al vânzărilor din 2018, prezentat de câteva edituri românești. În numărul acesta ne vom opri asupra editurilor RAO, Polirom, Corint și Litera, însă, în fiecare număr, revista „Literaturul” va prezenta noutăți din partea editurilor românești. (Text: Pavel Stăncă)

Editura RAO

1. **Origini**, Dan Brown
2. **Informatorul**, John Grisham
3. **Cartea de aur a Centenarului Marii Uniri**, Bogdan Bucur
4. **Oaia albă în turma neagră**, Larry Watts
5. **Cartea secretelor**, E. O. Chirovici

Origini, Dan Brown. Cititorii îl vor regăsi pe Robert Langdon, profesor de simbolistică la Harvard, care participă la conferința organizată de fostul său student, Edmond Kirsch, informatician și futurolog. Acesta a invitat numeroși jurnaliști, oameni de știință, reprezentanți ai bisericii, pentru a transmite o descoperire care, spune el, va schimba tot ce știam până acum despre creație, creator, venirea noastră pe acest pământ. De unde venim? Încotro ne îndreptăm? Acestea sunt marile întrebări la care, spune Hirsch, va răspunde prezentând ultima lui descoperire. Însă nimic nu merge cum trebuie la acest eveniment. Kirsch este asasinat de un adept al Bisericii Palmariene, o sectă ultraconservatoare, care are pro-

priul său papă și care i-a canonizat pe Hitler și pe Franco. Astfel, Langdon pornește în căutarea parolei pentru ca descoperirea lui Kirsch să nu dispară odată cu moartea acestuia. Cititorul va regăsi, în carte, toate ingredientele care au cucerit o lume întreagă: acțiune, simboluri, coduri uitate, o intrigă punctată de locuri și opere de artă celebre, precum și o provocare, o confruntare între știință și religie, care l-a transformat, odată cu Codul lui da Vinci, într-unul dintre cei mai citiți autori ai lumii.

Editura Polirom

1. **Sapiens. Scurtă istorie a omenirii**, Yuval Noah Harari
2. **Homo deus. Scurtă istorie a viitorului**, Yuval Noah Harari
3. **De veghe în lanul de secară**, J. D. Salinger
4. **Cele trei fiice ale Evei**, Elif Shafak
5. **Cel care mă așteaptă**, Parinoush Saniee

„Fenomenul Harari”: cele trei tiluri semnate de celebrul istoric israelian Yuval Noah Harari, care au dominat topurile de vânzări în 2018: **Sapiens. Scurtă istorie a omenirii** (traducere de Adrian Șerban), **Homo deus. Scurtă istorie a viitorului** (traducere de Lucia Popovici) și **21 de lecții pentru secolul XXI** (traducere de Lucia Popovici).

Acum 100.000 de ani, pe pământ existau cel puțin șase specii de oameni. Astăzi există una singură: noi, Homo sapiens. Ce s-a întâmplat cu celelalte? Și cum am ajuns să fim stăpânii planetei? De

la începuturile speciei noastre și rolul pe care l-a jucat în ecosistemul global până în modernitate, Sapiens îmbină istoria și știința pentru a pune în discuție tot ce știm despre noi înșine, ne arată cum ne-am unit ca să construim orașe, regate și imperii, cum am ajuns să credem în zei, în legi și în cărți, dar și cum am devenit sclavii birocrăției, ai consumismului și ai căutării fericirii. De asemenea, ne îndeamnă să privim în viitor, căci de câteva decenii am început să încălcăm legile selecției naturale care au guvernat viața în ultimii patru miliarde de ani. Dobândim capacitatea de a modela nu doar lumea din jurul nostru, ci și pe noi înșine.

Editura Litera

1. **Eu, și totuși alta**, Jojo Moyes
2. **Testamentul lui Abraham**, Igor Bergler
3. **Povestea mea**, Michelle Obama
4. **Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova**, Ioan-Aurel Pop
5. **Povești de seară pentru fete rebele**, Elena Favilli și Francesca Cavallo

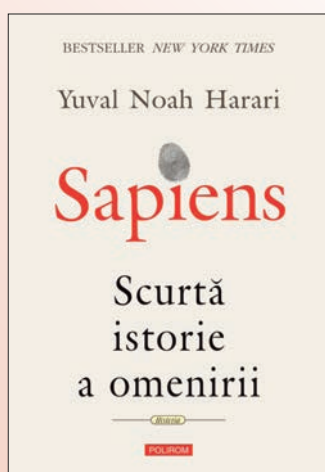
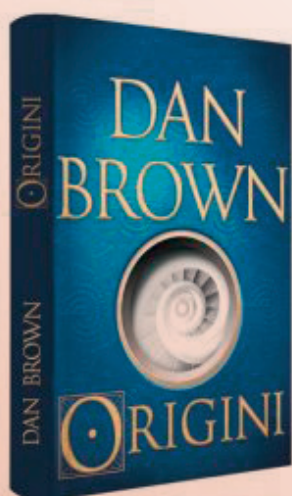
Eu, și totuși alta, de Jojo Moyes. Un adevărat fenomen literar, volumele scriitoarei britanice Jojo Moyes continuă să fie de ani de zile bestselleruri absolute pentru cititoarele din România. La Editura Litera au fost publicate până acum opt titluri, iar anul acesta primul loc în top îl ocupă romanul „Eu, și totuși alta”, cartea a treia din celebra serie „Înainte să te cunosc”. O poveste emoționantă, plină de optimism

în care Lou Clark este pe cale să întâlnească pe cineva care îi va da toată viața peste cap. „Eu, și totuși alta” este un roman vesel, cu final perfect, din partea uneia dintre autoarele noastre preferate.

Editura Corint

1. **Edison. Misterul comorii dispărute de Torben Kuhlmann**, Corint Junior
2. **Lămâi, cărți și prieteni de Jo Cotterill**, colecția Smart Age, Corint Junior
3. **Conversații cu Regele Mihai**, Stelian Tănase; ediție îngrijită de Elena Vijulie
4. **Bijuteriile Reginei Maria de Diana Mandache**, colecția Istorie cu blazon
5. **Disparația lui Daniel Tate**, Cristin Terrill

Edison. Misterul comorii dispărute, de Torben Kuhlmann. Noua carte a ilustratorului Torben Kuhlmann, laureat al multor premii, poartă cititorii către un tărâm spectaculos, pe aripile imaginației! Demult de tot, un șoricel a învățat să zboare, altul a ajuns pe Lună... oare ce se va întâmpla în noua aventură șoricească? Autorul cărților Lindbergh – Povestea unui șoricel zburător și Armstrong – Călătoria fantastică a unui șoricel pe Lună ne încântă acum cu Edison – Misterul comorii dispărute. „Edison este o poveste fermecătoare și plină de învățăminte, despre două mici ființe ce refuză să accepte limitele impuse de «Niciodată!» și sunt răsplătite prin dezvăluirea unui adevăr care le va schimba viața”. Michelle Anne Schingler, Foreword Reviews.

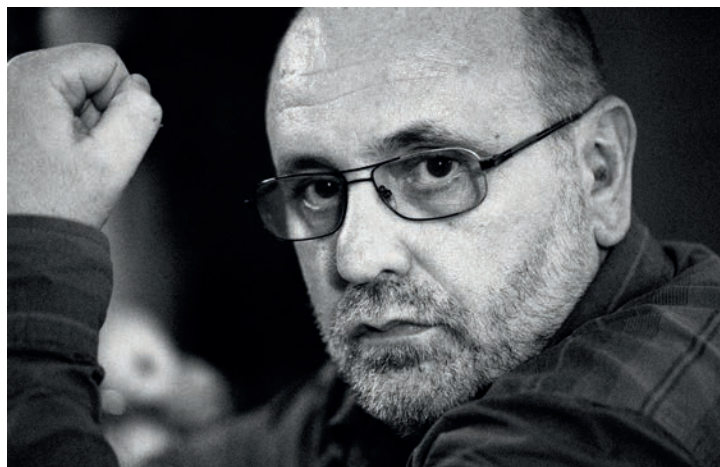
Iulian Margu, un om mai norocos decât Caragiale

Text: Silviu Popescu

Foto: Arhiva Teatrului

Național București

Într-un oraș mic de provincie, în care nu se mai poate râde, nici măcar la aluzii, atât de mare este emfaza la Râmnicu Vâlcea, unde - intuiesc - râsul va fi interzis în curând, prin edict comun al eminențelor ținutului, tânărul Iulian Margu construia cu prietenul său Dan Tudor, la începutul anilor '90, una dintre primele televiziuni private din România liberă, televiziunea Etalon. Dacă fiscalul și autoritățile locale au înțeles de la început, că misiunea lor este să distrugă media, o valoare supremă a societății europene pentru care s-a murit la Revoluție, oamenilor inteligenți ca Margu, nu le-au mai rămas decât arma scrisului și a exilului, în alte forme de comunicare, în cazul lui, teatrul, filmul documentar, filmul satiric ori chiar artistic, pentru care a fost încununat cu laude și premii care nu l-au îmbogățit, dimpotrivă. Teatrul i-a rămas lui Margu; portăreii nu i-au pus poprire și pe coala de hârtie; cu lumea lui, a satirei vitriolante, a aluziei fine, a tușei groase, grotescă uneori, o lume inventată, elaborată artistic, prin care trec, ca prin sita istoriei recente marile adevăruri, care ne devoalează, după caz, măreția sau nimicnicia epocii pe care o trăiește autorul, care se întâmplă să fie chiar contemporanul nostru. Teatrul, pentru omul Margu, spun eu, a fost supapa care îi va salva finalmente, existența de ființă pământeană, care îl reprezintă cel mai bine. L-am încurajat să scrie și să publice, să ne răzbune artistic pe toți refuzații și frustrații noului sistem, să protesteze față de modul în care a fost distrusă acolo, în județ, ide-

Dramaturgul Iulian Margu

ea de presă liberă, în care am crezut ca niște idioți. Margu nu este un novice, el a scris în anii de dinainte de '89 o piesă de teatru de succes, „Avantajul liftului asupra scării”, inspirat de dramaturgul Tudor Popescu, mentorul său din epocă. Margu scria tăios, fără însă să recurgă la șopârlele de genul poantelor, care scăpau cenzurii Partidului Comunist Român, observa Cătălin Ștefănescu. Margu scria bine și - cred - ar fi fost și mai bine să rămână la teatru, dacă Țara i-ar fi dat și resursele să trăiască din scris. Dar Țara nu e, știm astăzi, o mamă bună, ci o mașteră, care îți ia tot, cu aroganța femeii aceleia, care crede că dacă te-a făcut, are drept de viață și de moarte asupra ta. Iulian Margu are, ca orice autor valoros, noroc. Pentru că doar un noroc chior, a făcut ca o piesă destinată lecturii maestrului Horațiu Mălăele, pusă într-un dosar cu șină și uitată de acesta în mașină, să ajungă la Ion Caramitru, alături de care

acesta juca la Râmnic. Piesa se numește „Dumnezeu se îmbracă de la second hand”, iar ea, povestește Caramitru în caietul de sală al spectacolului, care este în repertoriul Teatrului Național, sună ca o provocare, venind tot așa, la mâna a doua. Piesa, care i s-a părut maestrului Caramitru, de data asta, un puzzle, desfăcut în mai multe epoci, e povestea unui pian, Pleyel, poate chiar pianul lui Chopin, intrat în posesia unor români, care traversează diferite epoci, fără ca muzica lui să se schimbe până la noi, schimbătorii de stăpâni și administrații, până la aroma de azi a micilor, a șaormei cu de toate, a impetuozității DNA, a altor savuroase delicii contemporane. Caramitru însuși s-a ocupat de piesă; citind cronicile lui Cătălin Ștefănescu și a lui Bedros Horasangian din caietul de sală citat, înțelegi singur că Iulian Margu e privit cu respect, ca dramaturg valoros, deși el, cu de neînțeles modestie, se consideră abia un debutant. De mare suc-

ces, spun sala de la Național și publicul, adăugăm noi. Ilustrăm această schiță de portret cu imagini din spectacolul „Dumnezeu se îmbracă de la second hand”, jucată la Teatrul Național. Am fi vrut să vă propunem spre lectură, în exclusivitate pentru „Literatorul”, un fragment dintr-o piesă nouă a dramaturgului de la Râmnic, „Recurs la Judecata de Apoi”, la fel de provocatoare, chiar șocantă, unde personajele sunt Elena și Nicolae aceia, pe care îi știm, confrunțați cu realitatea contemporană doar nouă, unde tinerii fac bani pe videochat, iar putregaiul capitalismului este biruitor. Din lipsă de spațiu, ne mulțumim să subliniem că piesa și autorul au fost invitați la Forumul dramaturgic - Teatrul de lectură al Bibliotecii Metropolitane din București -, unde piesa va fi citită integral, la sfârșitul lunii martie, de actori ai Teatrului Ariel. Desigur, tot din Râmnicu Vâlcea, loc în care ar fi trăit o vreme însuși marile Caragiale și, din care, se zice, acesta nu ar mai fi vrut să plece niciodată, într-atât de mustoase erau moravurile, vinul, locul, totul... Finanțele, varianta românească, l-au trimis însă, pe autorul „Noptii furtunoase”, la Berlin, în gară, să se facă hangiu și să vândă mici și bere, știu ele mai bine de ce. Margu e încă acolo, la Vâlcea, mai norocos decât Caragiale. Parcă îl și aud, râzând. Dar stați, parcă nu e râsul lui, e râsul Unuia, care se îmbracă de la second hand.

Imagini din spectacolul „Dumnezeu se îmbracă de la second hand”

Biblioteca Metropolitană București a prins aripi!

Maestrul Dorel Vișan și flautistul Ioan Bogdan Ștefănescu
au fost invitați la Zilele Culturii Naționale

Artoteka BMB a găzduit expoziția personală
a artistei Marinela Măntescu

Text: Sophie Cristina Zărnescu

Foto: Arhiva Bibliotecii

Metropolitane București

Biblioteca Metropolitană București (BMB) ființează din 1935, când Primăria Municipiului București reînființează Biblioteca Municipiului București, instituție care funcționează până în prezent. Putem, deci, spune, fără să greșim, că BMB este cea mai veche bibliotecă a Bucureștilor, un statut care obligă și care este, fără îndoială, motiv de mândrie. Toate conducerile recente ale Bibliotecii s-au străduit să fie exemplare. Unele, chiar au reușit performanțe, care au trecut testul timpului. Dacă luăm în calcul doar ultimii ani, anii directorilor Florinel Rotaru, Anca Râpeanu, Zvetlana Preoteasa și Ramona Mezei, putem cuantifica rezultate notabile. Rezultatele se văd și s-au văzut întotdeauna, în raportul dintre cititori și biblioteci, în calitatea evenimentelor oferite spre consum comunităților din diferitele cartiere ale Bucureștiului și succesul acestora.

În perioada 12-15 ianuarie 2019, Biblioteca Metropolitană a sărbătorit „Ziua Culturii Naționale”, printr-o serie de evenimente-omagiu dedicate lui Mihai Eminescu. Astfel, pe

14 ianuarie, la Palatul Național al Copiilor, doi mari artiști ne-au oferit o adevărată lecție despre Eminescu, profundă, electrizantă și plină de viață. Maestrul Dorel Vișan a recitat - ca nimeni altul - din poetica eminesciană, în acordurile „Flautului de Aur”, mânuit de Ioan Bogdan Ștefănescu. Seria de evenimente a continuat în data de 15 ianuarie la filiala Dimitrie Cantemir, printr-un recital susținut de actorii Ionuț Kivu, Irina Ungureanu alături de grupul coral Pro Contemporania. În paralel cu aceste mari evenimente, toate filialele bibliotecii au derulat activități menite să marcheze cum se cuvine „Ziua Culturii Naționale”. Astfel, persoanele care au trecut pragul bibliotecilor Nicolae Labiș, Gheorghe Șincai, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Lucian Blaga și George Topîrceanu

au fost întâmpinați cu expoziții de carte dedicate operei eminesciene, în timp ce bibliotecile Vasile Alecsandri și Mihai Eminescu au sărbătorit ziua de 15 ianuarie printr-un atelier, respectiv un cenacul, ambele dedicate copiilor din ciclul primar, ce au dorit să descopere un Eminescu diferit de cel din cărțile de școală. Mica Unire a fost sărbătorită la sediul central al BMB, în data de 22 ianuarie, printr-un recital susținut de artiștii proiectului permanent „Opera la Bibliotecă”, care, împreună cu actrița Crenguța Hariton, au evocat perioada secolului al XIX-lea prin fragmente din opera poezilor și scriitorilor români în acordurile unor arii din opere celebre. „Opera la bibliotecă” este un proiect permanent al BMB, ce vizează familiarizarea publicului larg cu muzica de operă, prin organizarea

în fiecare zi de joi a unor recitaluri ce cuprind arii din opere celebre ale compozitorilor români și străini. În perioada 28 ianuarie-1 martie, Artoteka BMB a găzduit expoziția personală a artistei Marinela Măntescu în cadrul stagiunii permanente de artă plastică „Temeiuri”. Vernisajul expoziției a avut loc pe 28 ianuarie având ca moderator pe criticul de artă și scriitorul Radu George Serafim. Expoziția a fost un succes, iar vernisajul s-a bucurat de un public numeros. Dacă ar fi să ne raportăm doar la aceste câteva evenimente din ultimele săptămâni, la care au participat sute de invitați, am putea spune că BMB a prins aripi și se pregătește să abordeze Anul Cărții 2019, cu un program ambițios, vizionar și plin de surprize. Biblioteca Metropolitană București are resurse și va stă întotdeauna la dispoziție!

„Opera la bibliotecă” este un
proiect permanent al BMB

Bucureștenii au apreciat evenimentul
organizat de BMB, Zilele Culturii Naționale

Președintele UZPR Doru Dinu Glăvan: „Gazetăria a fost o rampă de lansare a multor scriitori români”

Text: Elena Boholț

Foto: Dan Căliman

„Nu se poate fără presă și nu se va putea fără presă”, a spus la împlinirea a 100 de ani de existență a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), pe 11 ianuarie 2019, președintele Uniunii, domnul Doru Dinu Glăvan. A fi gazetar, adică a mînui cu meșteșug cuvintele, ori a contribui sub diverse forme la realizarea creației jurnalistice, fie că te afli în spatele unui aparat de fotografiat, a unei camere de filmat, a unui microfon, ori a unui condei, este un talent care, de-a lungul timpului, a adus cîste presei române.

Președintele UZPR Doru Dinu Glăvan adresează cu acest prilej un îndemn către o presă curată și vorbește despre menirea gazetăriei, care a fost o rampă de lansare pentru mulți scriitori importanți ai României.

Recent, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România a sărbătorit 100 de ani de la înființare. Ce reprezintă acest eveniment pentru presa românească?

Este un moment istoric, dar nu numai prin trecerea a 100 de ani, ci este un moment istoric pentru ceea ce poate să însemne celebrarea acestei sărbători. Mă refer la faptul că această sărbătoare este a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, care nu include în rândurile sale toți jurnaliștii din țară. Este o organizație profesională, iar noi am lansat un apel cu prilejul celor 100 de ani spre frățietate, spre prietenie, am întins o mână spre toate canalele media spunând că este loc să ne întâlnim, să schimbăm idei, sentimente și să analizăm viața noastră.

Pentru că este un moment extrem de important pentru Uniune, dar și pentru că acordați un interviu revistei *Literatorul*, puteți spune câteva nume ale unor membri UZPR care sunt sau au fost și scriitori, nu doar gazetari?

Mai întâi, aș vrea să spun că trecerea celor 100 de ani nu a rămas neînsemnată, pentru că presa a lucrat în trei regimuri: în perioada interbelică, sub regalitate, a venit perioada comunistă și acum aceasta a democrației. Pe de

Doru Dinu Glăvan, președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

altă parte, aș spune că nu numai din 1919 încoace, ci de la Ion Heliade Rădulescu încoace, primul care a scos ziarul cu care confirmăm apariția gazetăriei în România și apoi cu Eminescu, care a fost și rămâne cel mai mare gazetar din toate timpurile, jurnaliștii au devenit mari și celebri scriitori. Probabil condeiul jurnalist, exercițiul acesta de a scrie zilnic despre viață, despre om, despre îndeletniciri sau fel de fel de situații, a șlefuit talentul unora și au ajuns mari scriitori (...) Să ni-i amintim pe Nicolae Iorga, pe Arghezi, pe Gala Galaction, mai apoi în perioada comunistă să spunem de Octavian Paler, de Adrian Păunescu sau de Vadim Tudor. Poate nu am spus cele mai reprezentative nume. Sunt doar câteva nume, însă marii scriitori

români au fost și editorialiști și pamfletari ș.a.m.d.

Care este principala misiune a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România?

Principala misiune este să fie un liant între jurnaliști, pentru că noi suntem uniune de creație jurnalistică, noi nu atestăm meseria de jurnalist. Desigur, în principal aducem servicii celor care sunt angajați în presă, dar ne ocupăm și de cei care fac de ani de zile creație jurnalistică. Suntem de utilitate publică, ceea ce amplifică dimensiunea existenței noastre și atunci spun că menirea noastră este să fim un liant al tuturor celor care au aceste activități în viața lor, fie ca salariați, fie că în afara locului unde își câștigă pâinea se ocupă de această creație.

11 ianuarie 2019: Un secol de jurnalism românesc sărbătorit la Restaurantul Capșa, din Capitală. Răzvan Teodorescu, Eugen Simion, Alexandru Mironov și Dinu Glăvan

Cenaclul Literatorul, un zbor către noi talente scriitoricești

Text: Silviu Popescu

Foto: Dan Căliman

Un cenaclu poate fi o instituție efemeră, dar, să fiți siguri, prezența unor oameni acolo, lună de lună, lasă urme. În scrisul lor, în mentalul participanților, în modul de a fi al aceluia, care îl animă. Pentru că s-a întâmplat să fie eu, animatorul Cenaclului Literatorul, reluat în 11 februarie a.c., vă pot mărturisi că am simțit, dintr-o dată, o imensă responsabilitate, de tată literar, pe care nu mi-o știam. Nu e ușor să accepți să fii conducător de cenaclu, după o galerie de scriitori români contemporani celebri, ale căror cărți sunt de referință, pentru cultura română. Mi-am spus: trebuie să fii onest și să-i ajuți pe toți aceia, care vor veni spre Cenaclul Literatorul, să scrie, apoi, să publice. Să scrie bine, subliniez, constant, cu rigoare, apoi să vrea să publice. Slavă Domnului, avem unde să-i publicăm, iar resursele, care vin dispre ei, textele lor, ar trebui să fie suficiente!

„Întunericul din interior”, proză scurtă - fragment -, de Daniel Ciobanu

„Sensul nostru de mers e gol, probabil controlul traficului a stabilit un baraj undeva în față. Pe sensul opus, însă, vehiculele gonesc în șiruri neîntrerupte.

- E gata?

Mă uit la ce am în mână.

- Mai e un bec.

Apasă brusc frâna și trage de volan. Transportorul se așează de-lungul drumului. Coborâm în grabă, adică, ea mă trage pe mine.

- La pământ!

Raluca Ghelmez a dăruit Cenaclului Literatorul un volum al său de poezii

Alături de Silviu Popescu, Daniel Ciobanu a citit un fragment din povestirea sa SF

Nu așteaptă să reacționez. Mă împinge ca pe un sac, iar eu mă rostogolesc pe beton. Pe deasupra noastră şuieră ceva. Probabil o rachetă. Nu o văd. Aud doar o explozie undeva în spate în tunel și un miros de fum și cauciuc ars. Probabil un vehicul al Aliance. Ținta nu eram noi. Spun asta pentru că o văd ce aproape e. Mare cât un avion, e o dronă. O dronă militară cum am văzut în cyber-story-uri. Vopsită în culori de camuflaj cu aripile încărcate de rachete mai mici sau mai mari și cu țevi de mitralieră ieșindu-i din botul borcănă cu doi senzori roșii ca niște ochi de demon.

- E gata?

Mă uit la becuri și îndrug ceva, din motive de frică combinată cu adrenalină, combinată cu blocaj mintal de orice fel, nu aveam cuvintele la mine”.

„Visele sunt monezi aurii”, poezie, de Raluca Ghelmez

Visele sunt monezi aurii. Cad pe nisipul gândurilor. Nu au adevăr, sunt monezi schimbătoare, cu vremea, cu locul, cu omul.

Le va rostogoli marea până la linia cerului?

„Pascal”, roman - fragment -, de Florin Manole, jurnalist

„Răul. Răul absolut. Poate zvonul, poate rumoarea, poate vorbăria prietenului cel mai apropiat. Cel mai bun prieten al meu – așa se spune. Vorbele, mai apăsătoare ca orice faptă. Nu, prietenul nu ne învață cuvintele, el ne amintește de copilărie. Nu mă pot destăinui definitiv prietenului meu din această lume. Cuvintele rămân aici, pe pământ. Bucuria, uneori, o putem comenta împreună. Prietenii au complicități chiar și în ură. Credința în Dumnezeu ne poate îndepărta de prieteni. Dar dacă avem în noi cuvinte așa cum avem apă și sânge și vorbim cu noi înșine, atunci ne putem încredința de mângâierea prieteniei. De răutatea aproapelui. Răul în sine nu există – se știe asta. Moartea propagată de rău este răzbătătoare, până și în concediul rousseauvian, în loisir și în ultimile fibre ale științei vesele de a fi. Devenirea în rău? Un drum înfierbântat de uscăciunea insultei”.

Prima întâlnire a Cenaclului Literatorul, care a avut loc la Biblioteca Metropolitană București

Florin Manole a scris un roman străbătut de idei filosofice și problema existențială a credinței în Dumnezeu

Portret III

Lorena Georgiana Craia,
profesor particular de limba engleză, în
Constanța. Membru al Cenaclurilor Literare
„Mihail Sadoveanu”, „Glykon”, Cenaclul 9

Stau și număr bile de plumb,
Număr nori sufocați de lumină;
Și-mpletită-n soarele strâmb,
Număr cuvinte-n surdină.

Nu sunt un om sculptat în porumb,
Nu sunt o voce-n ruină...
Stau și număr bile de plumb,
Număr nori sufocați de lumină.

Nu am folosit nici stele pe cer,
Nu am folosit nici albastru:
Am desenat un soare stingher,
Orbit de-ntunerice – un castru.

Stau și număr bile de plumb...

Intens

Andreea Mihalache,
studentă la Facultatea de Jurnalism,
Universitatea Hyperion, din București

Te-aș cuprinde în brațele mele strâns
Fără nicio urmă de ezitare,
Dacă în sufletul tău am pătruns
Nu-mi rămâne nicio șansă de scăpare.
Timid ți-aș croi trupul fin
și-n interior gol,
Te-aș strânge la piept
și te-aș iubi domol,
De iubire nu-s vreun risipitor.
Și plin de intensitate pură
ți-aș picta buzele,
Te-aș croșeta de unde-am rămas.
Vreau să descopăr în tine muzele
Și să te las fără glas.

Întoarcere la rădăcini

Carolina Baldea,
funcționar administrativ, din Teiuș. În 2016 și
2018 a publicat volumele de poezie intitulate
„Cu visele în brațe” și „Îngerul ierbii”

Din mers te-oprește, omule grăbit,
Și mai admiră-n tihnă-o floare,
Fă-ți timp și-ntreabă firul ierbii
Când cade-n brazdă, dacă-l doare..?!

Ascultă păsările-n ramuri
Și greierii ce cântă-n seară,
Desculț aleargă-n iarba moale
Mai fii copil o clipă, iară!

Fă-ți un căuș din podul palmei
Și bea dintr-un izvor de munte,
La umbra nukului adastă
Când ai sudoarea-n bob pe frunte!

Du-te la poama din livadă
Și-i mușcă lacom miezul dulce,
Ascultă liniștea din vatră
Când ziua pleacă să se culce!

Fii rugăciunea la icoană
Și mugurul care plesnește,
O doină, o lacrimă și-un zâmbet
Fii pântecul ce zămislește!

Du-te în lan să arzi cu macii,
Fii rouă-n zori pe firul ierbii,
Și-ntr-o poiană însorită
Fii lacul care-adapă cerbii!

Ca rândunica te întoarce
La cuibul streășinei din tine,
Te caută la rădăcină,
Căci tot ce-i bun, de-acolo vine!

Două lumi

Teodora Marin, studentă la ASE, Facultatea
de Management și Administrație Publică

Îndreptându-mă spre cer
Stau și mă rog,
Pentru tine, pentru mine,
Pentru iubirea demult pierdută
Ce poate o vom regăsi...
Azi plâng...
Plâng cu inima de plumb,
Măine rîd cu lacrimi amare,
Ce le îndur.
Lacrimi ce îmi ciobesc sufletul
În mii de bucăți
Ce devin scrum.

Lumini și umbre

Cristina Costin,
profesor de limba română
la Liceul Teoretic Marin Preda, din București

Lumini și umbre îmbracă destinul,
Nimeni nu știe cum să le supună;
Toți urmează firul vieții fără să
cunoască drumul spre mântuire,
Timpul stăpânește clipele ascunse în
clepsidra destinului, lăsând omul
firav în grija efemerului.
Oricâte lupte ar câștiga, viața va fi
mereu aceeași:
Trecătoare, mistuitoare, fără de înțeles.

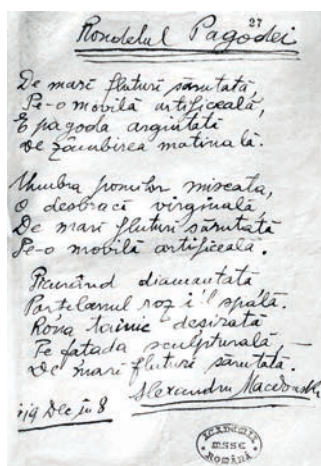
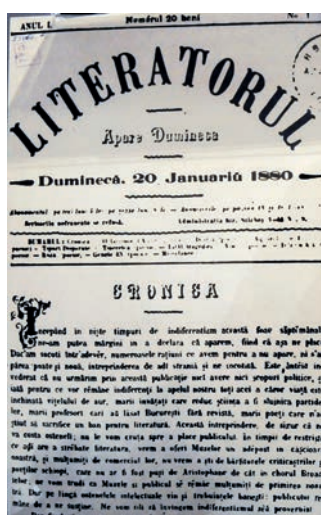
Caznele lui Piotr Ilici Ceaikovski

Ce se mai poate spune
despre Piotr Ilici Ceaikovski într-o vreme când
toată lumea știe totul
despre el? Da, lumea știe
totul, mai puțin suferin-
țele morale pe care le-a
îndurat compozitorul
de-a lungul vieții, cazne
care i-au marcat sufletul
și pe care Nicolae Crista-
che, cunoscut scriitor și

jurnalist, le-a trăit împre-
ună cu Ceaikovski.
Mai jos sunt câteva rân-
duri din cartea „Caznele
lui Piotr Ilici Ceaiko-
vski”, volum ce urmează
să fie publicat în curând:
„La 16 octombrie 1893,
cu nouă zile înainte de
moartea-i ciudată, Piotr
Ilici Ceaikovski dirija la
Sankt-Peterburg premiera

noii sale simfonii Patetica.
Avea 53 de ani...
Urăsc neamul omenesc și
m-aș retrage cu plăcere
în deșert cu o suită cât se
poate de mică. Mă arunc
în muzică - nu mai țin
seama de nimic -, cu capul
înainte. Și acolo, uneori,
în străfunduri, dau peste
mine. Singur ca o focă pe
o banchiză de la Pol...”

Omagiu lui Alexandru Macedonski

Duminică, 20 ianuarie 1880.
Este data la care a apărut primul număr al revistei „Literatorul”, sub magicul condei al lui Alexandru Macedonski. Prin generozitatea conducerii Muzeului Național al Literaturii Române aducem în fața dumneavoastră imagini care grăiesc de la sine. Sunt fotografii-document care surprind momente din viața și opera poetului rondelurilor.
(Text: Elena Boholț, Foto: Dan Căliman/ Dan Vatamaniuc - arhiva Muzeului Național al Literaturii Române)

